



Andøy kommune

Sentrumsplan for Andenes

2025-2035

PLANBESKRIVELSE

Planforslag



Innhold

1. Innledning.....	4
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Utviklingstrekk.....	4
1.3 Formål med kommunedelplanen.....	4
1.4 Planområdet.....	4
1.5 Planprosessen.....	6
1.6 Rammer for planarbeidet.....	7
2. Stedsanalyse	11
2.1 Eksisterende situasjon.....	11
2.2 Mål for sentrumsplanen.....	13
3. Medvirkning.....	14
3.1 Oppsummering av innspill.....	15
4. Plantema.....	17
4.1 Bolig og fortetting.....	17
4.2 Byrom.....	22
4.3 Trafikk og mobilitet.....	24
4.4 Grønnstruktur og friluftsliv.....	27
4.5 Levende handelssentrum og næring.....	30
4.6 Kulturmiljø.....	34
4.7 Offentlige bygg og eiendomsmasse.....	38
4.8 Møteplasser og opplevelser.....	40
4.9 Klima og energi.....	42
4.10 Vann og avløp.....	44
4.11 Støy.....	45
5. Forventet virkning av planforslaget.....	48
5.2 Konsekvensutredning.....	48
6. Handlingsplan.....	50
6.1 Videreføring av sommertorg og gatetun	
6.2 Aktivisere byrom i enden av Miljøgata.....	50
6.3 Etablere en byforening.....	50
6.4 Kyststi på vestsiden av Andenes.....	50
6.5 Utarbeide driftsplan for uterommene i sentrum.....	51
6.6 Parallelloppdrag på omsorgsboligtomta.....	51
6.7 Eiendom- og boligstrategi.....	51
6.8 Hovedplan for vann og avløp.....	51
6.9 Etablere gatebruksplan.....	52
6.10 Oppgradering av Hamnegata til tofeltsvei med fortau...52	
6.11 Etablere forbindelse mellom Hamnegata og Falcksgate.52	
6.12 Etablere fortau og fotgjengerfelt.....	52
6.13 Sette parkeringsstrategien ut i liv.....	53

På en odde langt uti nordishavet, med fiskerikt hav til tre sider med en tettbygd skjærgård i krans mod odden, ligger Andenes. [...] Intet lyer eller tar av for vind – hver vindsvæla kjennes. Når havveir setter på, brøler det med brottsjø innover skjærgården. Luften smaker salt.

- skildring av Andenes fra 1920



1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kommuneplanen, kommunen sitt øverste styringsdokument, peker ut den langsiktige utviklingen i kommunen. I kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030 er det vedtatt at det skal lages en egen sentrumsplan for Andenes, der det vil være viktig å sikre arealer som kan skape attraktive møteplasser, utearealer og byrom. Det står også at vern av arealer som bidrar til positive opplevelser av sentrum og stedsidentiteten vil være en ressurs for utvikling av et attraktivt kommunesenter.

1.2 Utviklingstrekk

I dag er det 4537 mennesker som er registrert som innbyggere i Andøy kommune. Omtrent 55% prosent av kommunens innbyggere bor på Andenes. Utviklingstrenden i kommunen har vært en nedgang i antall innbyggere. Mellom 2010 og 2022 sank innbyggertallet med omtrent 430 personer, med en markant nedgang etter 2016 da det ble vedtatt at flystasjonen skulle nedlegges. SSBs framskrivning viser midlertid at kurven forventes å flates ut med et forventet innbyggertall på 4301 i 2050.

Sommeren 2024 vedtok et samlet Storting, som en del av langtidsplanen for Forsvaret, at flystasjonen på Andenes skal utvikles med nye kapasiteter innen space og drone. Tidligere på våren 2024, undertegnet også regjeringen en utvidelse av de såkalte "omforente områder", som er en utvidelse av et bilateralt militært samarbeid med USA, men innenfor rammene av NATOs «Supplementary Defense Cooperation Agreement» (SDCA). Denne utvidelsen gjaldt også Andøya flystasjon, og det legges blant annet opp til utvidet øvelsessamarbeid med US-Marines.

I tillegg forventes det at etablering av nye næringer i kommunen som spacerelaterte næringer, landbasert lakseoppdrett og en forventet økning av reiselivsbaserte næringer, kan gi muligheter for nye innbyggere, og det er sannsynlig at en stor del av disse vil ønske å etablere seg på Andenes. Signaler fra næringsaktørene og en generell trend i samfunnet er at folk som kan forventes å flytte hit pga. de nye arbeidsplassene vil ha behov for nye typer boliger med mindre enheter enn det boligmarkedet Andenes domineres av i dag.

Historisk sett har sentrum på Andenes ligget i "Værret".

Side 4

I de senere årene har store kjeder etablert seg på Prærien, og flere butikker har spredd seg oppover langs Storgata. Dette har ført til at sentrum på Andenes har blitt mer utflytende med til dels dårlig forbindelse mellom de ulike områdene. Det er behov for en sentrumsplan som et helhetlig styringsgrep for hvordan vi ønsker at sentrum skal utvikle seg videre, både for dagens og fremtidens innbyggere.

1.3 Formål med kommunedelplanen

Formålet med kommunedelplanen er å utvikle Andenes som et attraktivt og livskraftig kommunesenter for hele Andøy. Målet er et sentrum der alle innbyggere føler tilhørighet, med gode sosiale og kulturelle tilbud, handel og tjenester. En levende sentrumskerne med attraktive byrom og aktive fasader skal skape trivsel for både næringsliv og befolkning.

Det legges vekt på et godt oppvekstmiljø på Andenes, med møteplasser og opplevelser som gjør det attraktivt for unge å bli boende. Å tilrettelegge bedre for myke trafikanter vil være et viktig tiltak for å bedre forholdene for barn og unge. Det skal være god tilgjengelighet for kjørende, men sentrum må ikke domineres av trafikk og parkering. Det vil gå på bekostning av myke trafikanters opplevelse.

Andenes skal også være attraktivt for besøkende. Et lettnavigert sentrum som leder turister dit vi ønsker, kan styrke reiselivet og det lokale næringslivet og gi økt aktivitet i sentrum.

1.4 Planområdet

Stedsanalysen som ble laget i forkant av planarbeidet, viser et behov for å se på hvordan sentrum skal knyttes sammen med andre områder på Andenes og på behov som ikke alene kan løses i sentrum, som foretting, plassering av offentlige tjenester og bedre forbindelser for myke trafikanter. Med bakgrunn i dette er planavgrensningen for sentrumsplanen satt for hele Andenes nord, fra SAS-krysset og nordover.

Planavgrensningen er justert siden varsel om oppstart. Avgrensningen er trekt lenger inn mot land for å tilpasse seg Kystsoneplan for Vesterålen i nord, vest og øst. Mot sør er den tilpasset planavgrensning for fremtidig

områdeplan for flystasjonen. Gnr. 48 bnr. 28 i sør-øst er etter dialog med AVINOR og Forsvarsbygg, tatt ut av sentrumsplanen. Eiendommen innlemmes i områdeplan for flystasjonen for å se sammenhengen med utviklingen av flystasjonen. Området er dagens arealdel avsatt til boligformål.



1.5 Planprosessen

1.5.1 Oppstart

Det ble varslet oppstart av kommunedelplanen for Andenes sentrum 23.06.2023. I forbindelse med oppstart ble det holdt et folkemøte og kafédialog på i Fyrvika på Andenes, etterfulgt av åpning av sommertorg i Tore Hundsgate. Planprogram for kommunedelplan for Andenes sentrum ble fastsatt av kommunestyret 27.11.2023. Til planprogrammet kom det flere innspill som ble drøftet og vurdert i prosjektgruppa. Ved fastsettelse av planprogrammet i Formannskapet og Kommunestyret var alle innspillene vedlagt sammen med kommunens vurderinger av dem.

Innbyggerundersøkelse

Resultater fra gjennomført innbyggerundersøkelse blant befolkningen i Andøy kommune våren 2023. Spørsmålene i undersøkelsen ble rettet mot arbeidet med plan for Andøyfondet.

Stedsanalyse for Andenes

Utarbeidet høsten 2022/vinteren 2023. Analysen har hatt som mål å spenne bredt, og kunne være både et internt kunnskapsgrunnlag og forarbeid til oppstarten av sentrumsplanen for Andenes.

Trafikkanalyse for Andenes

Målsetningen for analysen var å framskaffe kunnskap om dagens situasjon for trafikkforholdene og trafikkmønster. Resultatet gir en oversikt av mulige problemområder og utfordringer ved tilrettelegging av nye attraksjoner og næringsarealer som medfører økt trafikk. Videre gir trafikkanalysen innspill til tema som gatebruksplan, forslag til endring av trafikkmønster og behov for eventuelle prosess ved reguleringsendringer.

Vindanalyse for Andenes

Det er utarbeidet en vindanalyse for Andenes. Målet har vært å få en oversikt over hvordan vinden påvirker uterommene i og rundt sentrum. Analysen deler inn områder ut ifra vindkomfortklasser, fra kategorien «sitte lenge» til «rask gange». Analysen viser oss både hvor det er behov for ekstra skjerming, hvordan ny bebyggelse kan plasseres for å bedre lokalklima og hvilke områder som egner seg godt for opphold i dag.

1.5.2 Utredninger

I planprosessen er det gjennomført flere utredninger som har dannet et viktig og omfattende kunnskapsgrunnlag for kommunedelplanen. Tema for de ulike utredningene er kort beskrevet nedenfor og alle utredningene er tilgjengelig i sin helhet via nettsidene til Andøy kommune. Nå det ved å trykke [her](#).

Barnetråkk

Det er gjennomført en kartlegging av områder barn og ungdom benytter til lek og aktivitet, og hvilke veier de benytter til skole og fritidsaktiviteter. Kartleggingen er utført i samarbeid med Andenes barne- og ungdomsskole.

Generelle registreringer

Det er utført flere registreringer innenfor planområdet er som har gitt grunnlag for videre analyser og forslag på strukturelle grep til kommunedelplanen.

Utredning parkeringsstrategi

Det er laget en parkeringsstrategi for Andenes Nord. Denne er blant annet brukt til å utforme bestemmelser knyttet til parkering.

Fortettingsstudie

Det er laget en fortettings- og volumstudie for Andenes, som er brukt til å utforme bestemmelser knyttet til bebyggelse og anlegg.

Pilotering av endringer

Vi har testet ut noen av endringene som er vurdert i sentrumsplanen. Dette har gitt oss en unik innsikt i effekten av endringene og hva folk synes om forslagene.

Kartlegging av fare for overvann

Det er gjort en kartlegging av fare fra overvann innenfor planområdet iht. NVEs veileder.

1.6 Rammer for planarbeidet

I utarbeidelsen av sentrumsplanen for Andenes er det tatt hensyn til ulike føringer, deriblant en rekke lover, forskrifter og retningslinjer, samt andre planer som har hatt innvirkning på arbeidet. Det er plan- og bygningsloven som legger premissene for kommunens planlegging, jf. § 1-1. lovens formål:

Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.

Planlegging etter loven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.

Byggesaksbehandling etter loven skal sikre at tiltak blir i samsvar med lov, forskrift og planvedtak. Det enkelte tiltak skal utføres forsvarlig.

Planlegging og vedtak skal sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter. Det skal legges vekt på langsiktige løsninger, og konsekvenser for miljø og samfunn skal beskrives.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak. Det samme gjelder hensynet til barn og unges oppvekstvilkår og estetisk utforming av omgivelsene.

1.6.1 Lover og forskrifter

Aktuelle lovverk og forskrifter i arealplanprosessen er:

- Plan- og bygningsloven
- Forvaltningsloven
- Naturmangfoldloven
- Friluftsloven
- Forurensingsloven
- Kulturminneloven
- Folkehelseloven
- Forskrift om konsekvensutredning
- Kart- og planforskrift
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen
- Vegloven
- Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet
- Nasjonale mål for vann og helse

1.6.2 FNs bærekraftsmål

Andøy kommunestyre vedtok planstrategi 23. November 2020. Planstrategien er en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutviklingen, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av samlet kommunalt planbehov i perioden. I planstrategi for Andøy kommune 2020 – 2023 er det vedtatt at FNs bærekraftsmål skal legges til grunn i revidering av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel og øvrig planarbeid, med spesiell vekt på:

- God helse og livskvalitet
- God utdanning
- Rent vann og gode sanitærforhold
- Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- Stoppe klimaendringene
- Samarbeid for å nå målene

For arbeidet med ny sentrumsplan for Andenes vil bærekraftsmål nr 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn, være ekstra relevant med mål om å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige.



1.6.3 Nasjonale føringer

Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år frem Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, med mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at det skal legges særlig vekt på i planleggingen. For 2023-2027 er forventningene listet opp i 72 punkt.

De overordnede planene skal peke ut retning for samfunnsutviklingen, bidra til at bærekraftsmålene nås, og samordne oppgaver og hensyn som er viktige for å få til dette.

Det forventes at kommunen skal legge til rette for trygge og inkluderende lokalsamfunn og nabolag. Attraktive og godt planlagte omgivelser, tilgang til natur og varierte tilbud og møteplasser er viktig for identitet, folkehelse, og miljø.

Kommunene kan gjennom sin planlegging og kunnskap om regionale og lokale forutsetninger og fortrinn gi et betydningsfullt bidrag til å stimulere bærekraftig næringsutvikling i hele bredden av næringslivet, og dermed bidra til å tilrettelegge for vekstkraftige regioner og lokalsamfunn.

Helhetlig samfunns- og arealplanlegging må bidra til at innsatsen for klima og miljø ses i sammenheng og på tvers av sektorene. Viktige tema i regionale og kommunale planer framover vil være hensyn til naturmangfold, omstilling til et klimarobust lavutslippssamfunn, langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur og helhetlig forvaltning av vannressursene.

Kommunene kan som planmyndigheter bidra til samfunnssikkerhet og beredskap ved å legge til rette for at ny utbygging er trygg mot naturfarer nå og i framtidens klima, og mot ulykker og annen samfunnsrisiko. Dette sikres best gjennom tverrfaglig og helhetlig arbeid med samfunns- og arealplaner, risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner.

Nasjonal transportplan

Nasjonal transportplan 2025 – 2036 er en plan for hvordan man skal arbeide i retning av det overordnede målet for transportsektoren, som er: Et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i hele landet i 2050. Regjeringens prioriteringer skal bidra til et fremtidsrettet transportsystem, der vi tar vare på det vi har, utbedrer og utnytter kapasiteten bedre der vi kan

og bygger nytt der vi må.

1.6.4 Regionale forventninger

Nordland fylkeskommune har utarbeidet en regional plan for arealpolitikk i Nordland, med strategier og retningslinjer for fem temaområder. Målet for arealforvaltningen er at den skal være bærekraftig og gi forutsigbare rammer for næringslivet og befolkningen.

Byer og tettsteders funksjon som positive drivkrefter for Nordlandssamfunnet skal utvikles basert på stedets kvaliteter og lokale fortrinn.

Ressursgrunnlaget i Nordland skal benyttes og forvaltes med god balanse mellom bruk og vern, slik at natur- og kulturmiljø, kulturminner, landskapskvaliteter og fornybare ressurser ivaretas for framtidige generasjoner.

Arealforvaltningen skal legge til rette for et mangfoldig næringsliv og nødvendig infrastruktur, og ha fokus på muligheter for vekst og verdiskaping på grunnlag av ressursgrunnlaget i fylket.

I kystsonen skal det være en samordnet og helhetlig arealdisponering, der land og sjø ses i sammenheng.

Arealforvaltningen i Nordland skal innarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og styrke tilpasningsevnen til et endret klima.

1.6.4 Kommunale planer og prosjekt

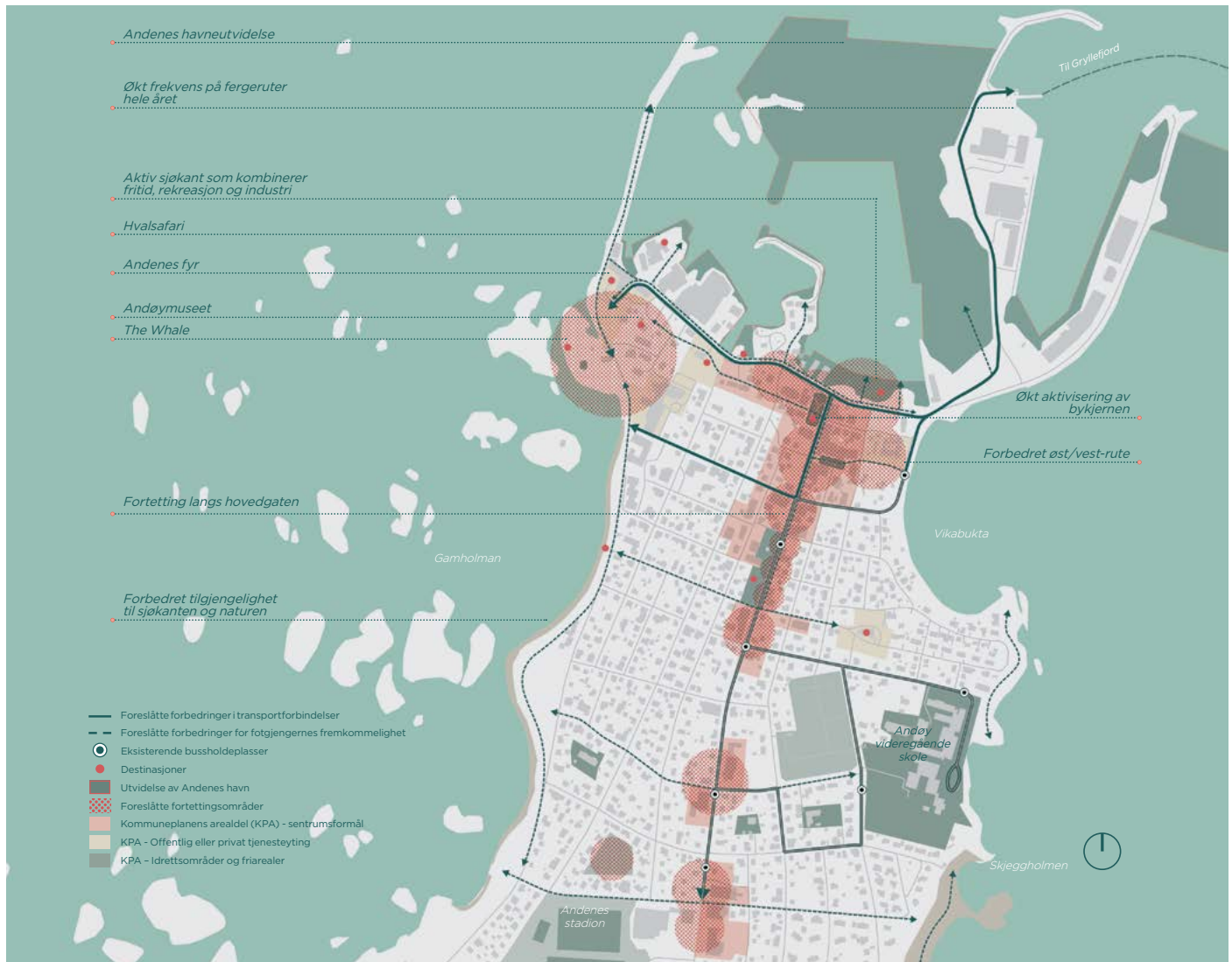
Kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030

Denne planen legger rammer for kommunens helhetlige planlegging gjennom definering av hovedutfordringer og prioritering av satsingsområder. I samfunnsdelen er det beskrevet at det skal lages en egen sentrumsplan for Andenes, der det vil være viktig å sikre arealer som kan skape attraktive møteplasser, utearealer og byrom. Det står også at vern av arealer som bidrar til positive opplevelser av sentrum og stedsidentiteten vil være en ressurs for utvikling av et attraktivt kommunesenter.

I tilknytning til boligområder er det beskrevet at det vil være naturlig å ta hensyn til områdenes nærmiljø. Dette er viktig for barns oppvekst, og innbyggernes helse og trivsel. Det er et behov for etablering av flere møtesteder for barn, unge og eldre. I tillegg er det viktig å tilrettelegge for god folkehelse.

Masteplan for Andøy

I 2023 ble masterplan for Andøy publisert, som var



Analyse av Andenes ifm. Masterplan for Andøy

et samarbeidsprosjekt mellom innovasjon Norge, Nordland fylkeskommune og Andøy kommune. Rapporten vurderer hvordan snart ferdigstilte Andøya Spaceport kan være en katalysator for videre økonomisk utvikling, og hvordan denne veksten kan foregå på en bærekraftig måte i Andøy. Masterplanen peker på at New Space-økonomien kan få en direkte innvirkning på Andøy kommune gjennom arbeidsplasser og nye innbyggere. For å vokse bærekraftig må det meste av nyutviklingen foregå i og rundt allerede etablerte tettsteder som Bleik, Dverberg og Nordmela, men med særlig fokus på Andenes og Risøyhamn.

Som det største tettstedet pekes Andenes på som sentral for Andøys fremtidige suksess. Økning i folketallet fører med seg muligheter til å skape et mer aktivt og levende sentrum. Nye boliger, som rekkehus, leiligheter og kjedede eneboliger kan utvikles med en større konsentrasjon av detaljhandel og bekvemmeligheter for å skape et livlig, flerbruksmiljø. Designet med mer konsistente og aktive fasader, kan dette også oppmuntre til en økning i aktiv reise langs nøkkelruter, som vil bidra til et mer fotgjengervennlig sentrum.



7000 - 8000 innbyggere
(ca. +2000 til +3500)



3600 - 4200 jobber
(ca. +1500 til +2100)



1300 - 1400 nye hjem



75 000 - 85 000 kvadratmeter kommersiell gulvplass



3000 - 3500 senger
(ca. +2700 til +3200)

Visjon av total vekst i Andøy til 2040, fra masterplan for Andøy

Gnist

Høsten 2023 ble Andøy kommune valgt som Gnist-kommune i DOGAs innovasjonsprogram. Gnist kobler kommunen med tverrfaglige team av arkitekter og designere for å jobbe med steds- og næringsutvikling.

Prosjektet utforsket hvordan vi kan tette gapet i boligmarkedet og skape nye møteplasser på tvers av befolkningsgrupper, gjennom transformasjon av eksisterende bygg, nye boligtypologier og integrering av "satellittsamfunn".

Gjennom dybdeintervjuer, stedsvandring, innspillsplattform, verksteder og gateintervjuer ble det utviklet tre prinsipper basert på innbyggernes, næringslivets og kommunens behov: "Kultur for å teste", "Dele mer for å få mer" og "Ambisjon om variasjon". Disse dannet grunnlaget for tre boligpiloter og en idebank for fremtidsprosjekter – og kan brukes videre i kommunens utviklingsarbeid.

Trafikksikkerhetsplan 2022-2025

Kommunens tematiske plan for trafikksikkerhet har som hovedfunksjon å være et styringsverktøy for et målrettet trafikksikkerhetsarbeid i kommunen. Følgende kommunale tiltak er foreslått for Andenes:

- Prosjektering fortau Andrikken – Andenes skole
- Skiltvedtak og skilting av 30-soner, Andenes
- Opprette hjertesoner for alle skoler

Boligsosial handlingsplan 2024-2028

Planens mål er å gi en helhetlig oversikt over det boligsosiale arbeidet i Andøy kommune og styrke innsatsen mot nåværende og framtidige utfordringer. Den tar for seg tre hovedområder: samarbeid og organisering, boligsosiale forhold og generell boligutvikling.

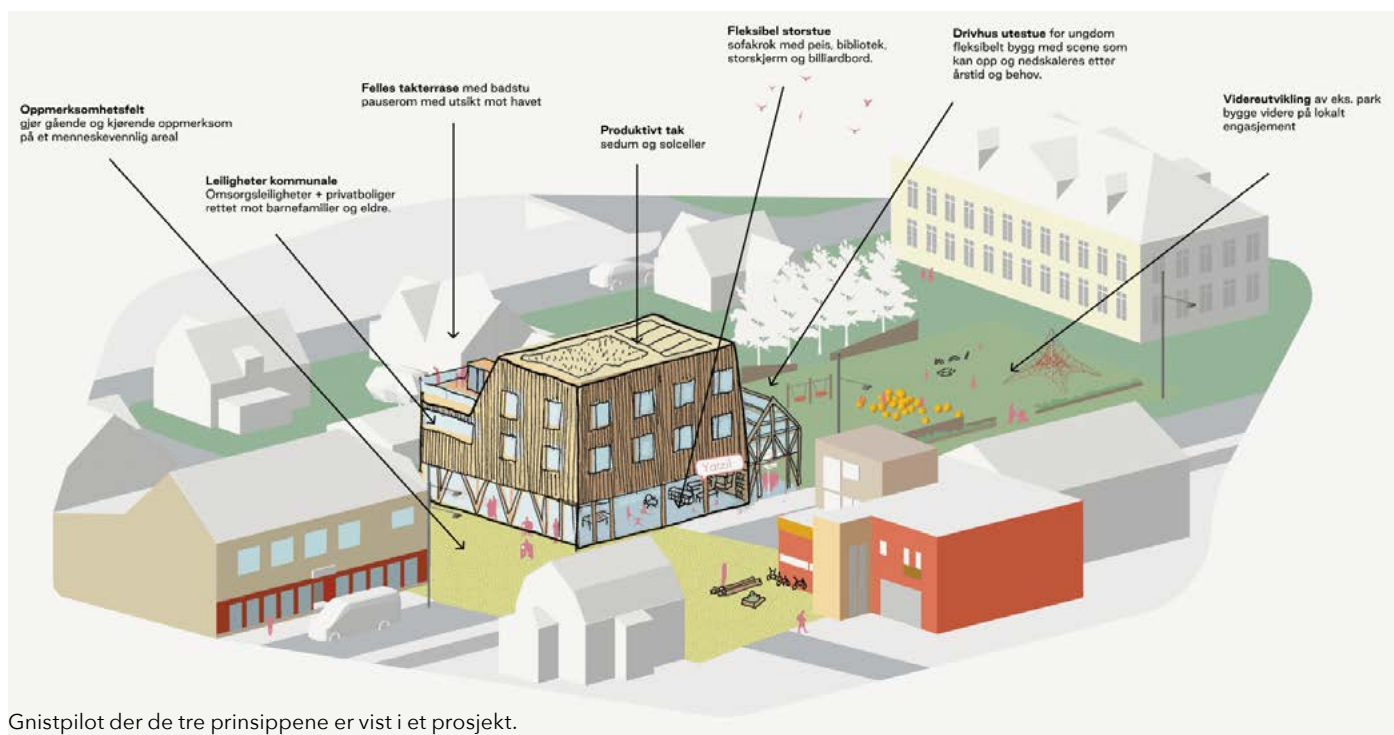
Handlingsplanen viser at mangelen på varierte boligtyper og lite nybygg over tid har gjort boligene mindre tilgjengelige og dårlig tilpasset dagens behov. Det er særlig behov for flere boliger for eldre, mindre leiligheter og universelt utformede hjem – noe som kan bidra til at flere eldre kan bo hjemme lenger.

Planen på tre strategier for generell boligutvikling:

1. Andøy kommune skal stimulere til boligbygging og et mer mangfoldig boligtilbud gjennom samarbeid med private aktører.
2. Andøy kommune skal sikre at boligsosiale hensyn blir ivarettatt i den generelle boligutviklingen.
3. Andøy kommune skal gjøre informasjon om å bygge og tilpasse bolig i Andøy mer tilgjengelig.

Temaplan for kulturminner

Temaplan for kulturminner (2016) fremhever prioriterte kulturminner, blant annet på Andenes, og peker på objekter med høy verneverdi. Utvalget baseres på lokalhistorisk betydning, unikhet og representativitet for Andøy, samt innsikt i lokal byggeskikk og kultur. To nye hensynssoner, H-570, er foreslått på Andenes.



Gnistpilot der de tre prinsippene er vist i et prosjekt.

2. Stedsanalyse

2.1 Eksisterende situasjon

Arealbruken på Andenes kan i dag oppleves fragmentert ved at det er delt inn i områder som inneholder hver sine funksjoner. Stedet bærer preg av at det ikke har vært en helhetlig plan for utviklingen. Det historiske sentrumet i Værret er blitt vannet ut, ved at flere næringer har etablert seg langs Storgata og videre opp mot storhandelsområdet prærien. Mellom de ulike områdene er det manglende forbindelse for myke trafikanter, noe som forsterker fragmenteringen.

Gjennom stedsanalysen ble det laget et SWOT-analyse for Andenes som peker på kvaliteter, svakheter, muligheter og trusler ved plassen. Denne gir en kort sammenfatning av hva vi har å jobbe med når det gjelder utviklingen av Andenes.



Arealbruk på Andenes.

2.1.1 Styrker

Værret har tradisjonelt vært handelssentrum på Andenes, og er det fortsatt i dag. Området er kompakt, med mange funksjoner samlet innen fem minutters gange, i tilknytning til fiskerihavna, fyret og den eldste bebyggelsen på stedet. Her finnes flere viktige kulturminner, inkludert Norges største gårdshaug, samt en rekke lokale butikker, kafeer og restauranter – mange av dem unike for Andenes og kjent utenfor kommunen. Dette mangfoldige handelstilbudet er en stor styrke for et tettsted med 2500 innbyggere, og en viktig drivkraft i sentrumsutviklingen.

Også frivilligheten og foreningslivet bidrar sterkt til aktivitet og trivsel, særlig for ungdom. Andenes Vel spiller en sentral rolle i utviklingen av de fysiske omgivelsene.

Andenes' unike geografiske plassering gir store muligheter – fra fiske og hvalsafari til satellittoppskyting – og skaper både livskraftige lokalsamfunn og et spennende arbeidsmarked som tiltrekker seg besøkende fra hele verden. Det danner en visuell og landskapsmessig kvalitet, med et dramatisk bakteppe og en variert grønnstruktur i overgangen mellom hav og land.

2.1.2 Svakheter

Stedsanalysen avdekket mangel på uformelle og ukommersielle møteplasser på Andenes. Dette ble også bekreftet gjennom medvirkningsprosesser og ungdata-undersøkelser. I dag finnes få uteområder i sentrum som tilrettelegger for tilfeldige møter. Handelssenteret mangler steder hvor folk kan sette seg ned, ta en pause og observere bylivet. Det er behov for møteplasser som kombinerer ulike aktiviteter og funksjoner, og som fremmer samhandling mellom ulike grupper i befolkningen. Folkebiblioteket har potensial som en slik møteplass, men dagens plassering og bygningskvalitet begrenser mulighetene.

Andenes er i stor grad bilbasert, med svake forbindelser for myke trafikanter og manglende prioritering av gatebruk. Parkeringssituasjonen er utfordrende, særlig om sommeren, med mye feilparkering på fortau, i kryss og ved gangfelt. Dette skaper problemer for trafikksikkerhet, fremkommelighet og drift.

Boligmarkedet på Andenes er lite variert, dominert av etterkrigs eneboliger, mange oppført av Husbanken eller Forsvaret. Befolkningen er i endring, og etableringen av store industriprosjekter som Andfjord Salmon og Andøya Spaceport vil øke behovet for nye boligtyper. I tillegg vil en aldrende befolkning kreve flere tilpassede boliger enn det som finnes i dag.

2.1.3 Muligheter

Andenes har flere uutnyttede kvaliteter som kan bidra til å styrke tettstedet som et attraktivt og levende kommunesenter. Været bør forsterkes som en tydelig handelssentrum-kjerne. En tettere konsentrasjon av tilbud vil samle flere mennesker i et mindre område, skape folkeliv og legge til rette for tilfeldige møter på tvers av befolkningsgrupper. Dette vil også gi positive ringvirkninger mellom aktiviteter og næringsliv.

Kvartalstrukturen på Andenes gir fleksible rammer for utvikling og gjør det mulig å tilpasse gatebruken til ulike trafikantgrupper eller nye funksjoner, som fortetting og grønnstruktur. Den økende turiststrømmen, særlig i forbindelse med etableringen av The Whale, gir ytterligere potensial for økt aktivitet og arbeidsplasser i sentrum.

Grønnstrukturen har uutnyttede kvaliteter som kan styrkes. Et aktuelt tiltak er Andenes Vel sitt initiativ til en sammenhengende kyststi, som knytter sammen nærturområder og gir bedre tilgjengelighet mellom innmark og utmark. Samtidig finnes det flere kulturhistoriske bygninger og områder med identitetsskapende verdi som i dag er lite synliggjort. Langs Sjøgata, i Fyrvika og Vikan finnes kulturminner som kan integreres bedre i sentrumsutviklingen. Den gamle middelalderkirkegården i sentrum har potensial som grønn lunge med både historisk og rekreativ verdi.

2.1.4 Trusler

Andøy kommune og Andenes møter flere utfordringer, som befolkningsnedgang, en aldrende befolkning og fraflytting av unge, noe som truer både kommunen og sentrumsutviklingen. Været, med mørketid og hyppig vind, gjør uteområder i sentrum mindre attraktive og øker bilbruken på dårlige dager. Dette understreker behovet for å komprimere sentrum, med korte avstander mellom funksjoner og bedre sammenheng mellom ute- og innerom.

De siste årene har butikker, som Vinmonopolet, flyttet ut av sentrum, og flere ønsker å endre næringslokaler til boliger, noe som svekker ideen om en mer kompakt sentrumskerne. Andenes nord har mange eldre eneboliger fra andre halvdel av 1900-tallet, hvor flere står tomme eller kun brukes som fritidsboliger. Dårlig vedlikeholdte tomme hus utfordrer bomiljøet og boligmarkedet.

Kommunen har vært på ROBEK-listen siden 2024, og begrensede ressurser har ført til nedprioritering av vedlikehold, særlig av uterom og kommunale bygg. Det harde vinterværet forverrer vedlikeholdsbehovet. Det har også vært mangel på visuelle krav til private utbyggere.

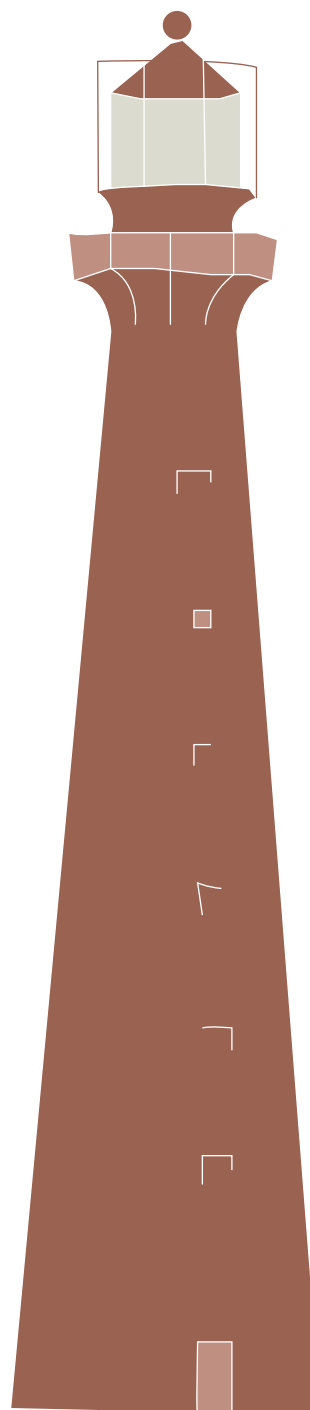


Foto av Andenes 1889, tatt fra fyret. Været har tradisjonelt vært handelssentrum på Andenes, og er en styrke som må tas vare på.

2.2 Mål for sentrumsplanen

Analysen ledet frem til 8 målsetninger for sentrumsplanen som er listet opp under.

- 1 Utvikle Andenes som et **attraktivt kommunesenter** og **samlingssted** for alle innbyggere i Andøy kommune.
- 2 Skape et mangfold av **møteplasser** som møter Andenes behov.
- 3 Videreutvikle sentrum som et attraktivt sted for **næringsliv**.
- 4 Legge rammene for en **fortetningsstrategi** som ivaretar Andenes som attraktivt bosted.
- 5 Utvikle og forbedre forbindelser for myke trafikanter og oppprioritere denne gruppen i videre **mobilitetsplanlegging** på Andenes.
- 6 Legge til rette for **attraktive byrom** som fremmer aktiv bruk av sentrum, med sentrum som en definert kjerne på Andenes.
- 7 Sørge for at **kulturminner**, historiske bygg og øvrig kulturarv ivaretas og brukes som en identitetsbærende ressurs i sentrum.
- 8 Tilrettelegge for gode **medvirkningsprosesser** i utviklingen av sentrum.



3. Medvirkning

Det har vært et mål at planarbeidet skal være åpent og tilgjengelig med muligheter for medvirkning fra alle som ønsker å bidra til utviklingen av Andenes sentrum. For å oppnå det har det blitt benyttet et bredt spekter av ulike medvirkningsmetoder tilpasset ulike målgrupper. I tillegg til spesifikke medvirkningsøvelser er det blitt informert aktivt om planarbeidet gjennom lokale medier og kommunens sosiale medier. Rapporter fra de ulike medvirkningsprosessene kan leses [her](#).



Barnetråkk ble gjennomført i februar/mars 2023. Andenes skole med 5. klasse, 7. klasse og 9. klasse deltok og gav oss innsikt i hvordan de bruker Andenes.



Medvirkning med Andøy VGS ble gjennomført høsten 2023. Elevene jobbet i grupper for å finne løsninger på temaene møteplasser og mobilitet.



Dialogmøter/workshops er avholdt med elderrådet og Sør-Andøy pensjonistforening, råd for personer med nedsatt funksjonsevne og SUMA, næringsliv og gårdeiere i Andenes sentrum og butikkgruppa.



Folkemøte og kafédiallog ble gjennomført i forbindelse med varsel om oppstart, juni 2023.



Pilotering av løsninger har vært en viktig del av planarbeidet. Vi har testet ut sommertorg i Tore Hundsgate (2023 og 2024) og gatetun i Sjøgata (2024).



Gjestebud ble gjennomført i januar/februar 24 i ulike hjem, der kommunens foreløpige forslag om fortetting, grønnstruktur og trafikk og mobilitet ble diskutert.



Spørreundersøkelse ble gjennomført ifm. at det ble laget en plan for Andøyfondet i 2023. Barn og unge, innbyggere og næringsliv svarte på hva som er viktig å fokusere på fremover. Rundt 1000 svar kom inn.

3.1 Oppsummering av innspill til de 8 plantemaene



Bolig og fortetting

- Det trengs flere type boliger, spesielt leiligheter for eldre og yngre voksne.
- Ønske med leilighetskompleks for eldre med sosiale løsninger og nærhet til aktiviteter/butikker.
- Ungdom ønsker flere mindre boenheter tilpasset førstegangskjøpere.
- Delte meninger om byggehøyder, fra 3-7 etasjer. Ønske om mer effektiv arealbruk ved å bygge i høyden og at det skal lønne seg for utbyggere. Må samtidig passe på eksisterende bebyggelse og beholde lokale kvaliteter og siktlinjer.
- Synd at det er mange tomme bygg. Forslag om kartlegging/sanering av gamle ubebodde hus
- Nye leilighetsbygg langs Hamnegata
- Utnytte åpne og tomme områder til fortetting



Levende handelssentrum og næring

- Etablere samarbeidsforum mellom næringslivet og kommunen.
- Få liv i tomme næringslokaler, for eksempel kinobygget.
- Viktig å tenke på kundeparkering. På vinteren er det viktig at folk kommer seg nærmere nok.
- Behovet for en levende sentrumskjerne som må bestå av butikker på bakkeplan, da det er mangelvare, men med mulighet for å ha leiligheter på toppen.
- Hamnegata er både viktig for turistnæringa og for fiskeri, og det er viktig at begge deler blir hensyntatt der.
- Barn og unge ønsker flere enklere serveringssteder/ kiosker med enklere og billigere mat.



Møteplasser og opplevelser

- Det er et stort behov for flere møteplasser, spesielt for barn og unge.
- Barn og unge ønsker seg fleksible møteplasser der de kan treffes og ikke nødvendigvis trenger å holde på med en bestemt aktivitet. For eksempel ungdommens hus, inspirert av Harstad.
- For barn og ungdom vil det være avgjørende å bedre mobilitetstilbudet deres, slik at det blir lettere for dem å møtes, også på ettermiddag- og kveldstid.
- Den gamle kinoen blir ofte trukket frem som et ideelt sted for en møteplass, midt i sentrum.
- Det trengs flere møtelokaler/foreningshus for lag og foreninger
- Biblioteket bør få en mer sentral plassering



Byrom

- Sitteplasser med ryggstø er viktig for eldre.
- Bra med parkeringsmuligheter i nærheten av torg.
- Torg i Tore Hundsgate burde videreføres, delte meninger om det burde være permanent stengt for biltrafikk eller bare på sommeren.
- Positive tilbakemeldinger på gatetun i Sjøgata.
- Det er flere som mener at det burde være et byrom/ piazza ved bautaen.
- Paviljongen burde flyttes til en mer sentral plass der den kan få en større rolle.



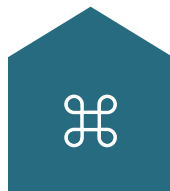
Grønnstruktur og friluftsliv

- Ønske om promenade/sti fra øst til vest i Hamnegata.
- Kyststi på vestsiden av Andenes.
- Tilrettelegge/forskjønne den gamle middelalderkirkegården.
- Stor oppslutning rundt aktivitetspark på idrettshallen, både blant unge og eldre.
- Barn og unge ønsker flere lekeplasser.
- Positivt med informasjonsskilt, benker og gapahuker langs turstier.
- Viktig å tenke på offentlig toalett.



Trafikk og mobilitet

- Skoleveier oppleves som utrygge.
- Behov for en p-plass for bobiler å parkere i nærheten av sentrum.
- Stenge gater for kjøretøy mellom Hamnegata og Sjøgata.
- Det er behov for flere HC-parkeringer i sentrum, i dag er det ingen.
- Behov for løsning for gående i Hamnegata, og å utbedre gata til tungtrafikk i begge retninger.
- Vurdere Fridjof Nansensgate til tungtrafikk.
- Krysset ved Daniel Hægstadgate og Storgata er utfordrende.
- Store og tydelige parkeringsplasser på utsiden av sentrum med shuttlebuss inn.
- På vinteren er det viktig å tenke på hvordan snørydding skal skje. Store utfordringer med fremkommelighet i dag.
- Fremkommelighet til butikker og tjenester er viktig for alle, uansett funksjonsnivå - handler om verdighet og livskvalitet



Kulturmiljø

- Fremheve Vikan der det er mange eldre bygninger
- Formidle kulturminner og historie gjennom skilting/qr-koder.
- Få liv i tomme bygninger, som Kiilgården og kinoen



Offentlige bygg og eiendomsmasse

- Ungdommen setter pris på å ha et tilbud på Disco Duck, men mener at det kan bli bedre og være åpent oftere.
- Mange ønsker bedre infrastruktur som veier og gatelys.
- Gode barnehager og skoler trekkes frem som viktige årsaker til å ønske å flytte eller bli boende i kommunen
- Av offentlige kulturtilbud ønsker folk seg kino, en scene for teater, konserter og lignende, nye ungdomsklubber og satsing på kulturskole for barn og unge.
- Biblioteket fungerer ikke som en attraktiv møteplass der det ligger i dag.
- VOI har behov for nye lokaler.

4. Plantema

4.1 Bolig og fortetting

Som masterplanen for Andøy beskriver, vil befolkningsveksten som følge av nye næringer trolig konsentrere seg på Andenes, noe som også er det mest bærekraftige alternativet for å redusere arealavtrykket og transportbehovet. Det er et stort behov for nye boligtyper, da boligmarkedet i stor grad domineres av eneboliger. På Andenes, hvor arealene allerede er utbygd, vil nye boligtypologier som passer i områder med spredt bebyggelse, leilighetsbygg som tilpasser seg omgivelsene, samt transformasjon av eksisterende bygningsmasse og alternative boformer, være viktige for fortettingen.

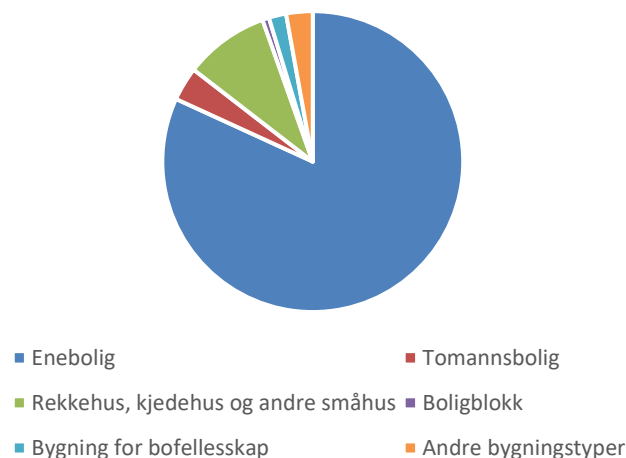
4.1.1 Fortetningsstrategi

Fortetningsstrategien for Andenes sentrum skal legge til rette for bærekraftig vekst gjennom en tydelig sentrumsutvikling og effektiv arealbruk. Et sentralt grep er etableringen av klare arealsoner med differensiert byggehøyde og utnyttelsesgrad. Dette styrker en kompakt bystruktur med kort avstand mellom boliger, tjenester og tilbud – avgjørende for å utvikle et livskraftig sentrum over tid.

Strategien bygger på transformasjon av eksisterende bygningsmasse og tilførsel av nye boligtyper og boformer mellom dagens strukturer. Et viktig prinsipp er at grønnstruktur og uteoppholdsarealer utvikles parallelt med fortettingen. En sammenhengende grønnstruktur skal bidra til biologisk mangfold, klimatilpasning og sosiale møteplasser. Estetiske retningslinjer skal sikre visuell helhet, høy arkitektonisk kvalitet og støtte opp under stedets identitet.

Myke trafikanter og multifunksjonelle gater prioriteres

Boligtyper i Andøy kommune

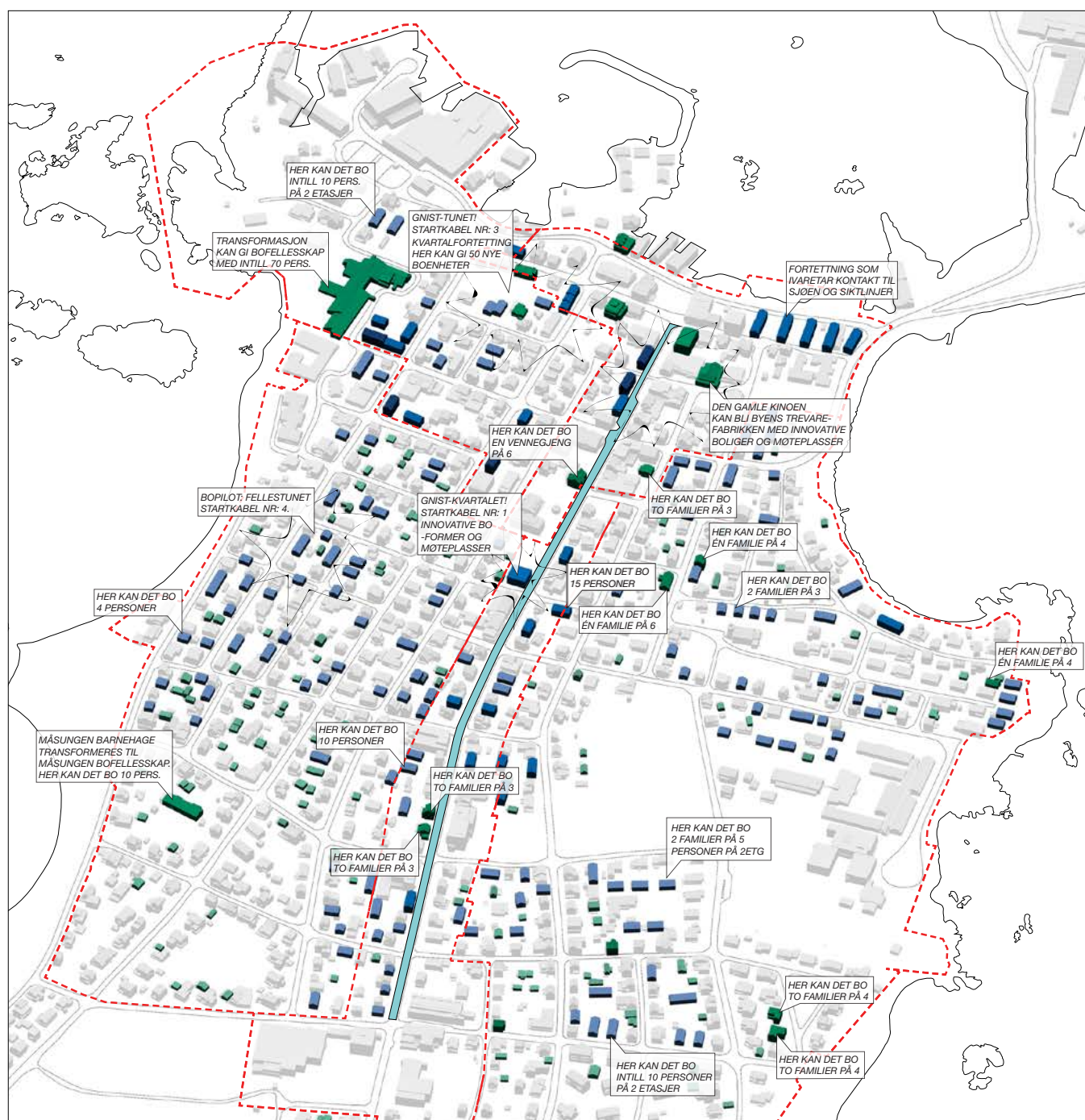


for å skape tryggere og mer attraktive byrom. Ved nye boligprosjekter skal boligsosiale hensyn, som kommunale boenheter og alternative boformer, integreres for å fremme en inkluderende boligpolitikk. Medvirkning fra lokalsamfunnet er et bærende element i strategien og anerkjennes som avgjørende for legitimitet og langsiktig bærekraft.

Strategien er utviklet med utgangspunkt i en scenarioanalyse fra Lala Arkitekter. Arbeidet vektlegger gjenbruk av tomme bygg, transformasjon og infill på uutnyttede tomter innenfor eksisterende infrastruktur. Eksisterende boligmasse bevares, og nye bygg plasseres der avstanden mellom eksisterende strukturer tillater det. Ny bebyggelse skal tilpasses den eksisterende, og i fortetningsstudiet er Trønderlånet brukt. Bygningen har røtter til Andenes og Kvartalsfortetting og etablering av felleshager, inspirert er en tradisjonell bygningstype med saltak og en klassisk, langstrakt bygningskropp. Typologien egner seg godt for utvikling av flerboligheter og kombinerer



Eksempler på nye, mer varierte boligtypologier med mer fokus på fellesløsninger.



SCENARIO 2:

ANDENES 2050

KAPASITET

> Antall personer: + 2800

> Antall enheter: 870

> Utnyttelsesgrad sone 1: 74 %

> Utnyttelsesgrad sone 2: 55 %

> Utnyttelsesgrad sone 3: 45%

TILTAK

PLASSERING AV VOLUMER

> Fortetting kun i sone 1, 2 og 3

> Max høyde sone 3: 9,1m

> Ingen boligbygg rives

> Infill mellom bygg der avstanden er +20m

> Boder/garasjer under 30kvrm rives

STRATEGI

EKSISTERENDE BEBYGGELSE

VEI

STORGATA

SONER FOR FORTETTING (1, 2 OG 3)

FORTETTING

TRANSFORMASJON OG / ELLER GJENBRUK AV EKSISTERENDE / FRAMTIDIG TOMT BYGG OG / ELLER HUS SOM ER TIL SALGS

OMBRUK AV EKSISTERENDE GARASJE / BOD SOM ER STØRRE ENN 30KVM. BLIR TIL FELLESHUS / DELEBOD / DELEGARASJE

NYBYGG: 2 ETASJER

NYBYGG: 3 ETASJER

NYBYGG: 4 ETASJER

STARTKABLER

1 Gnist - kvartalet

2 Kinoen

3 Gnist - tunet

4 Bopilot: felleshagen



TYPOLOGI

[A] 50 m²

fordeling: 50 %

kapasitet: 1 - 2 personer

2 ETG

4 PERSONER



3 ETG

6 PERSONER



4 ETG

8 PERSONER



[B] 70 m²

fordeling: 25 %

kapasitet: 2 - 3 personer

2 ETG

6 PERSONER



3 ETG

9 PERSONER



4 ETG

12 PERSONER



[C] 90 m²

fordeling: 25 %

kapasitet: 4 - 5 personer

2 ETG

10 PERSONER



3 ETG

15 PERSONER



4 ETG

20 PERSONER



HVEM SKAL TILTAKET GI Plass til:

UNGE ANDVÆRINGER

UNGE VOKSNE ANDVÆRINGER

ELDRE ANDVÆRINGER

NYANKOMNE ANDVÆRINGER

* Se kartlagte behov i GNIST-prosjektet

Mulighetsstudie til Andenes Sentrumsplan:
Volumstudie med fortetting
Småby-perspektiv

A3

Lala.

Fra fortettingsstudie av Andenes, av LALA Tøyen. Scenarioet for 2050 viser en maksimal fortetting av Andenes der alle sonene er tatt i bruk.

høy arealeffektivitet med fleksible planløsninger. av historiske bruksmønstre skal samtidig bidra med å styrke fellesskap og sosial bærekraft.

4.1.2 Soneinndeling

Sentrumsplanen deler Andenes i tre soner med ulike grader av utnyttelse og byggehøyde. Målet er å fortette innenfra og ut for å definere en tydeligere sentrumskerne og unngå tilfeldig utvikling, som man ser tendenser til i dag.

Sone 1: Sentrumskjernen i Værret, regulert til sentrumsformål, vil ha høyest utnyttelsesgrad (75% BYA) og bebyggelse inntil fire etasjer. Avgrensningen av sentrumsformålet skal bidra til en livskraftig og funksjonell sentrumskerne, med tett samspill mellom handel, tjenester og sosiale møteplasser. For ny bebyggelse oppfordres det til utadrettet virksomhet i første etasje, og bolig/kontor/næring på toppen. For Sjøgata, Tore Hundsgate og Miljøgata tillates det ikke boliger eller parkering i første etasje. Dette vil skape mer aktivitet og økt bebyggelseskonsentrasjon. Kravene til uteoppholdsareal og parkering er lavere i denne sonen for å oppnå høyere utnyttelsesgrad, og deler av uteoppholdsarealet kan løses i kommunale byrom og friområder, hvor utbygger bidrar til opparbeiding.

Sone 2: Strekningen langs Storgata og turistområdet mot Fyrvika, samt en liten del øst for sone 1, tillater 60% utnyttelsesgrad og bebyggelse på inntil fire etasjer. I denne sonen er det en blanding av bolig og kombinert formål som forretning, bolig, kontor og hotell. Flere områder i sone 2 har allerede næring, og noen har sentrumsformål i kommuneplanen. Vest for sone 1 tillates forretning, kontor, hotell, tjenesteyting og bolig i tidligere boligområder. Sentrum vil naturlig utvides mot vest med publikumsrettet virksomhet mellom The Whale og handelssentrum.

Sone 3: Småhuskarakteren videreføres, men med en liten økning i utnyttelsesgrad på 5% ved bygging av flermannsbolig til 50% BYA. Byggehøyde fortsetter som i dag med inntil 9 m mønehøyde og 8 m gesimshøyde (3 etasjer). Her tillates inntil 6 boenheter per tomt. Ved fortetting av boligkvarter skal dette gjøres gjennom en tunstrategi, der uteområder blir lagt i midten av bebyggelsen, skjermet fra trafikk og i le fra vind. Det skal etterstrebes fellesløsninger med tanke på parkering og uteoppholdsareal.

Samtidig som utnyttelsesgraden økes, stilles det

strengere krav til uteoppholdsareal og lekeplasser. Dette skal sikre at fortettingen skjer samtidig som barn og unges behov ivaretas, og at gode fellesareal etableres. En helhetlig grønnstruktur binder boligområdene sammen og skaper et attraktivt nærturmiljø.

4.1.3 Estetisk veileder

En estetisk veileder er utviklet for å veilede utbyggere i viktige prinsipper for utforming, materialbruk og farger. Hensikten er å øke den estetiske kvaliteten på nye bygg og sikre at de bidrar til stedets identitet. Det er utarbeidet en fargepallett for Andenes som er basert på fasadefargene som allerede finnes i gatene lengst nord på Andøya. I Nord-Norge, der lange grå vintre preger tettstedene, er det ofte varme eller sterkt kulørte farger (dvs. sterk og intens farge) som kommer best ut i kontrast med den mørke sesongen. Nyanser av engelskrød eller okergul har ofte blitt brukt på steder som Andenes og det ser vi fremdeles mange eksempler på her, ispedd fine grønn- og blånyanser. For sone 1 og 2 skal det redegjøres for hvordan Andøy kommune sin estetiske veileder er brukt i søknader om byggetillatelse.



På Andenes er det et behov for hybler, blant annet for elever ved Andøy vgs som kommer fra andre kommuner, samt pendlere som jobber midlertidig. Det er viktig å ha tilgjengelige hybelenheter for disse gruppene, samtidig som bokvaliteten ivaretas.

Gjennom medvirkning med Andøy vgs fikk vi innsikt i hvordan det er å bo på hybel. De fleste er fornøyde, men det er også utfordringer, som at det elektriske anlegget ikke er dimensjonert for flere hybler og gjør at strømmen går når flere rom bruker strøm samtidig. I dag kan hybler bygges innenfor en boenhet uten søknad, så lenge rommene er godkjent for varig opphold. Hyblifisering innebærer at boliger tilrettelegges for flere personer enn normalt. Det kan føre til negative konsekvenser, som redusert bokvalitet, økt trafikk, støy og redusert brannsikkerhet.

Ifølge § 11-9 nr. 5 kan kommunen vedta bestemmelser om «utnytting av boligmassen» og avslå søknader om oppdeling til hybler dersom det anses uforsvarlig. I sentrumsplanen for Andenes er det derfor lagt inn krav om at ved etablering av mer enn to hybler i en bolig, skal det søkes om bruksendring til hybelkollektiv. Kommunen vil vurdere om utnyttelsen er forsvarlig før tillatelse gis.

4.1.5 Boligsosiale forhold

To av strategiene fra boligsosial handlingsplan er at Andøy kommune skal stimulere til boligbygging og et mer mangfoldig boligtilbud gjennom samarbeid med private aktører og sikre at boligsosiale hensyn blir ivaretatt i den generelle boligutviklingen. I bestemmelsene stilles det derfor krav til at ved etablering av 6 boenheter eller flere innenfor planområdet, skal behovet for kommunale boenheter vurderes. Dette gir både kommunen/boligstiftelsen mulighet til å få flere egnede boliger som kan møte de boligsosiale behovene, og det kan stimulere til boligbygging dersom kommunen/boligstiftelsen kan stille som sikkerhet ved å kjøpe noen av boligene.

4.1.6 Nytt formål for kommunale veier

Kvartalsstrukturen på Andenes gir fleksibilitet i bruken av gatene, men medfører også mye ubrukte veiarealer. I planprosessen er det vurdert hvilke kommunale veier som kan omdisponeres til andre formål, som byggeformål og torgområder. Eiendommene i tilknytning til veier som gis nytt formål er i dag tilknyttet to veier. Stenging av veiene hindrer ikke videre tilgang til kommunal vei.

Cirka 450 meter vei foreslås omdisponert, og videre prosess vil skje i dialog med naboer og grunneiere. Områdene er vist i plankartet som fremtidig boligformål eller torg.

Illustrasjonen på neste side er fra fortetningsstudiet utført av LALA Tøyen. Det viser hvordan ny bebyggelse kan tilpasses eksisterende bebyggelse på en god måte. Illustrasjonen er nord for Kong Øysteins gate, som er en av gatene som omreguleres til boligformål (vist lengst ned på illustrasjonen).

4.2 Byrom

I løpet av planprosessen er det gjennomført to pilotprosjekter, sommertorg i Tore Hundsgate og midlertidig gatetun i Sjøgata. Sommertorget i Tore Hundsgate ble etablert sommeren 2023, hvor gaten ble stengt for biltrafikk og omgjort til et torg med blomsterkasser og utemøbler. Målet var å fremheve Tore Hundsgates potensiale som møteplass og byrom for fotgjengere, samt å skape engasjement og fremtidsstro på Andenes som et attraktivt sted å bo. Gatetunet i Sjøgata ble etablert sommeren 2024, med fokus på å prioritere myke trafikanter og formidle Andenes' kulturhistorie gjennom kunst og installasjoner. Prosjektet hadde som mål å forbedre forbindelsen mellom handelssentrum og turistområdet, samt å skape et levende miljø fylt med farger og aktiviteter. Å utforme prosjektene ved hjelp av samskaping og medvirkning var et viktig mål for å skape forankring og eierskap til prosjektene.

Evalueringen av sommertorget i Tore Hundsgate viste en stor overvekt av positive tilbakemeldinger fra både innbyggere og butikkgruppen. Prosjektet ble sett på som en suksess, med mange som ønsket at ordningen

skulle bli videreført enten som et permanent prosjekt eller som et sesongbasert sommertorg. Innbyggerne satte pris på den bilfrie sonen og opplevde at torget skapte en møteplass som gjorde sentrum mer levende og attraktivt. Gatetunet i Sjøgata fikk også positive tilbakemeldinger, med 72 % av respondentene som mente det var en god løsning. Prosjektet ble ansett som vellykket, med mange som fremhevet trivsel, liv i gata, og forbedret visuell estetikk. Det ble imidlertid identifisert noen utfordringer, som behovet for bedre skilting og parkeringsløsninger.

I tillegg til de to byrommene som er pilotert er det foreslått et torg i enden av Miljøgata. I dag består området av et uoversiktlig og utflytende kryssområde ned mot Hamnegata. Dette området er i gjeldende reguleringsplan regulert til park. I kommuneplanens arealdel er den regulert til sentrumsformål med veg gjennom. Kommunen har fått innspill fra innbyggere om at området burde være et byrom/park, og trafikkanalysen foreslår å stenge vegen. Trafikkanalysen beskriver at stenging av nedkjøring mellom Sjøgata og Hamnegata, vil ha liten til ingen konsekvens for



Sommertorg i Tore Hundsgate

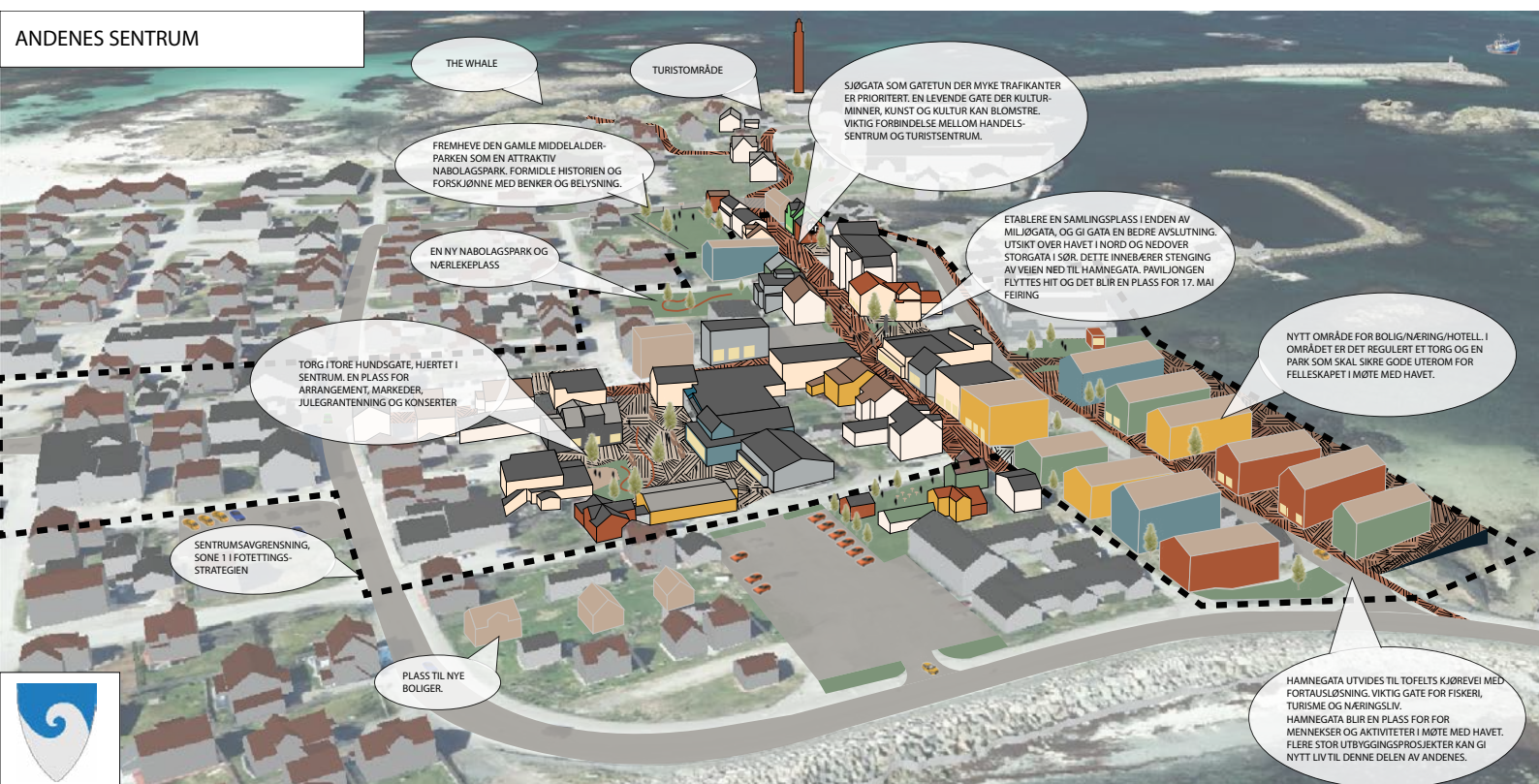
Gatetun i Sjøgata

trafikkflyt i øvrige gater. Stenging vil derimot skape bedre oversikt i trafikkbildet- og sikkerhet for både Sjøgata og Hamnegata. Særlig det utflytende området ved Hamnegata får en bedre og ryddigere situasjon. På bakgrunn av dette reguleres området som torg/park i sentrumsplan for Andenes.

Å regulere torg og gatetun på Andenes er viktig for å skape attraktive, funksjonelle byrom som støtter stedsutvikling, næringsliv og sosial interaksjon. Dette vil bidra til et mer bærekraftig sentrum, fremme folkehelse og tilrettelegge for fysisk aktivitet og sosialt fellesskap, samtidig som det oppfordrer til nye etableringer.



ANDENES SENTRUM



Visjon for Andenes med flere levende byrom og bedre forbindelser

4.3 Trafikk og mobilitet

I forbindelse med planarbeidet er det gjennomført en trafikkanalyse for Andenes, som har dannet grunnlaget for hvordan trafikkforholdene foreslås løst i sentrumsplanen. En tilhørende parkeringsstrategi er også utviklet for å håndtere utfordringene knyttet til parkering, særlig i sommersesongen når turisttrafikken øker.

I sentrumsplanen foreslås det å lede biltrafikken på prioriterte veier, samtidig som det tilrettelegges for myke trafikanter. Sentrale gater vil prioritere fotgjengere, og grønnstrukturen skal binde sammen Andenes nord og vest.

4.3.1 Prioritert kjøremønster

Fylkesvei 82 fungerer som hovedgate på Andenes, fra SAS-krysset til fergekaia. Veien har god standard med opplyst trasé, opphevede gangfelt, fortau på begge sider, god bredde og sikt, samt jevn vintervedlikehold. Dette gjør den til den mest trafikksikre veien i området, og det er derfor et mål å lede mest mulig trafikk fra sidegatene inn mot Storgata.

Etableringen av The Whale i Fyrvika vil endre trafikkbildet på Andenes, både i omfang og sesongvariasjon. På vinteren vil økt turisttrafikk før til konflikt med fiskerinæringen som også beveger seg mellom Andenes havn og Fyrvika. Dette skaper behov for en bedre øst-vest-forbindelse mellom fylkesvei 82 og området rundt The Whale.

Kommunedelplanen foreslår en ny hovedtrasé som fører biltrafikken i en ring rundt sentrumskjernen via Salbergsgate, Hamnegata, Falcksgate og Daniel Hægstadts vei. Dette gir bedre skjerming av sentrum for biltrafikk og legger til rette for økt prioritering av myke trafikanter der. For å støtte løsningen kreves det etablering av en ny veiforbindelse mellom Hamnegata og Richard Withs gate, slik at trafikk unngås i det planlagte gatetunet i Sjøgata og Richard Withs gate. Endringer i trafikkmønsteret må også støttes med skilting for å sikre funksjonaliteten i det nye systemet. For å ivareta myke trafikanter i de trafikkerte gatene er det planlagt etablering av fortau som en del av utbyggingen.

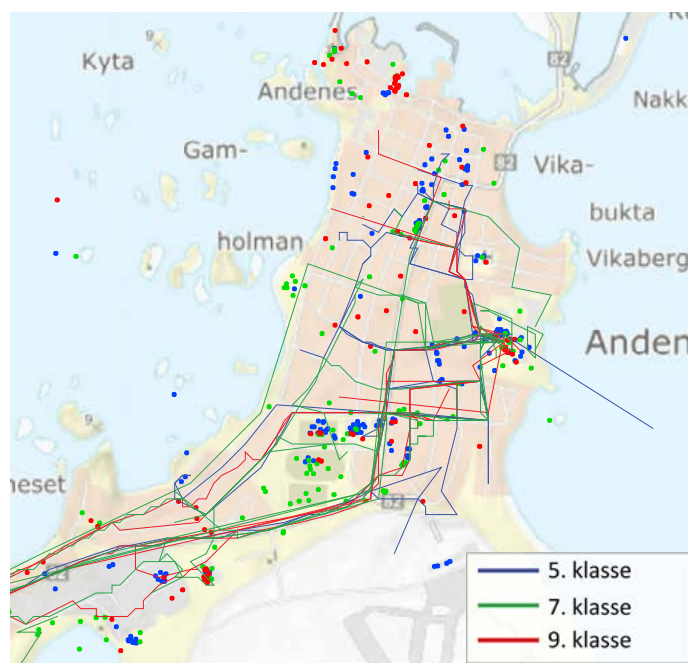
For å støtte utviklingen av Andenes havn som nasjonal fiskerihavn, foreslås en omlegging av fylkesvei 82 i tråd med områdeplanen for Andenes havn. Dette omfatter

også viktige fyllingsområder som er nødvendig for å utvikle nye arealer for fiskeri- og sjøbasert næring. Det vil være viktig for utviklingen av havnen at omleggingen prioriteres i transportplanen til fylkeskommunen.

4.3.2 Tryggere løsninger for myke trafikanter

Ved å lede biltrafikken utenom sentrum, kan området tilrettelegges bedre for myke trafikanter. Sjøgata og Richard Withs gate skal omgjøres til et gatetun, hvor hastigheten reduseres, og det tilrettelegges med busker, lekeapparater og benker. Det blir en viktig forbindelse mellom handels- og turistsentrumet på Andenes. Tore Hundsgate foreslås som et torg for fotgjengere, mens enden av Miljøgata stenges for trafikk og kan utvikles til et torg. I tillegg foreslås en hamnepromenade som gir allmennheten tilgang til kaifronten utenfor det nye utbyggingsområdet i Hamnegata.

Kartlegging gjennom Barnetråkk-registreringer viser hvilke veier elever ved Andenes skole benytter som skole- og fritidsveier. Dataene avdekker tydelige bevegelsesmønstre, der enkelte traseer er særlig mye brukt både til og fra skolen og i retning av fritidstilbud som idrettshall og Norlandiahallen.



Foreslåtte fortausløsninger er gjort med utgangspunkt i registreringene fra barnetråkk og forslag fra Andøy vsg. De binder sammen områder som er mye brukt av barn og ungdom.

Registreringene peker samtidig på flere utfordringer knyttet til trafikksikkerhet, særlig fravær av belysning og manglende løsninger for myke trafikanter. Dette gjelder spesielt gatene i øst-vest-retning, hvor flere elever har



Foreslått gatebruk i planområdet.

uttrykt utrygghet på grunn av mørke partier. Mye trafikk i Storgata er også en kilde til utrygghet.

For å styrke trafikksikkerheten og sikre et godt oppvekstmiljø foreslås det etablering av fortau i Kongshaugveien, Haugnesveien og Borbergata. I Kongshaugveien foreligger det allerede en reguleringsplan med ensidig fortau. Tiltakene vil bidra til en helhetlig og trygg skolevei for både den nordlige og sørlige delen av Andenes, og samtidig kanalisere gangtrafikken til Storgata med eksisterende trafikksikre løsninger, noe som er i tråd med kommunens overordnede trafikkstrategi. Videre støtter tiltakene opp under Andøy kommunes mål om å etablere trafikksikre soner rundt skoler (Hjertesoner), og samsvarer med innspill fra medvirkningsarbeid med elever ved Andøy videregående skole.

4.3.2 Parkering

Det er utarbeidet en parkeringsstrategi for Andenes for å møte eksisterende og fremtidige utfordringer knyttet til parkering og trafikkavvikling – særlig i sommersesongen, da tilstrømmingen av turister skaper betydelig press på parkeringskapasiteten og økt forekomst av villparkering.

Strategien tar høyde for kommende endringer som vil påvirke parkeringsbehovet, herunder innføring av avgiftsparkering ved flyplassen, relokalisering av omsorgsboliger og forventet vekst i turisme som følge av etableringen av opplevelsessenteret The Whale og økt vinterturisme.

Det foreslås en rekke tiltak for å forbedre situasjonen, herunder:

- Strengere håndheving av parkeringsregler
- Bedre skilting og oppmerking
- Innføring av tidsbegrenset og avgiftsbelagt parkering
- Krav om at nye prosjekter ivaretar eget parkeringsbehov på egen tomt

Bestemmelsene inkluderer differensierte minimumskrav til parkering basert på soneinndeling. I sone 1, som ligger nærmest sentrumsfunksjoner, stilles det lavere krav til antall parkeringsplasser for å legge til rette for høyere bebyggelsestetthet og redusert bilbruk.

Parkeringsplassene skal i hovedsak være tilgjengelige fra sentrale trafikkårer som Storgata, Salbergsgate, Hamnegata, Falcksgate og Daniel Hægstads vei.

Hensikten er å skjerme sentrumskjernen og prioritere fotgjengere ved å oppfordre bilister til å parkere i randsonene og gå inn til sentrum. For bobiltrafikk tilrettelegges det for parkering i havneområdet med gangavstand til sentrum.

Strategien legger vekt på effektiv utnyttelse og utvidelse av eksisterende regulerte parkeringsarealer, fremfor å ta i bruk nye arealer. Siden dagens kapasitetsutfordringer hovedsakelig gjelder sommerhalvåret, anses det som lite hensiktsmessig å avsette ytterligere areal til parkering, da dette kan føre til at store flater står ubrukt store deler av året – på bekostning av andre prioriterte formål som boliger og næringsutvikling. I stedet foreslås det at parkeringsplasser som ikke er i bruk på sommeren kan skiltes til i turistsesongen, som parkeringsplassene ved Andenes skole og Andøy vgs.

For å få en mer effektiv arealbruk vil det fremover være nødvendig å tenke på parkering i høyden. Parkeringskjellere kan bygges under nye bygg, og planen legger opp til at parkeringshus kan etableres på parkeringsplassen mellom Salbergsgate og Tore Hundsgate og på den nye parkeringsplassen i havna. Prosjektene kan blant annet finansieres gjennom frikjøpsordninger.

Strategien foreslår både kortsiktige og langsiktige løsninger for parkeringsutfordringene. Kortsiktige tiltak er bedre utnyttelse av eksisterende plasser gjennom oppmerking og asfaltering, informasjon og veiledende skilting til parkeringsplasser, revisjon av parkeringsbestemmelser med tydelige minimumskrav og oppdatering av frikjøpsordning.

Langsiktige tiltak innebærer innføring av tidsbegrenset parkering og parkeringsavgift, beboerparkering og næringsrettet avtaleparkering, forbud mot overnatting på kommunale plasser, fleksibel bruk av gråarealer i høysesong og utarbeidelse av gatebruksplan for sentrum.

4.4 Grønnstruktur og friluftsliv



En forutsetning for at fortettingen av Andenes skal lykkes er at den overordnede grønnstrukturen ivaretas og forsterkes, og at alle har tilgang til gode uterom. Den tettstedsnære grønnstrukturen er viktig for nærfriluftsliv, lek, rekreasjon og klimatilpasning.

Det foreslår å etablere en sammenhengende tursti langs kysten av Andenes. Turstien bindes sammen med viktige funksjoner som skolen, idrettsområdet, Klevannet, Nordlandiahallen, turistområdet, sentrumskjernen og flere boligfelt. Enkelte plasser er det lagt inn nye friområder, for å sørge for at grønnstrukturen blir sammenhengende. På østsiden av Andenes vil stien kunne kobles til det kulturhistoriske miljøet i Viken.

For å sikre allmenn ferdsel er det innført byggegrenser på 15 meter fra sjølinjen i Vikanbukta, samt byggegrense for eiendommene Strandgata 18-20. Disse tiltakene skal sikre fortsatt tilgjengelighet til strandsonen.

4.4.1 Statlig sikret friluftsområde

Parallelt med planarbeidet er det jobbet med å få på plass et sammenhengende statlig sikret friluftsområde på vestsiden av Andenes. En del av dette området er allerede sikret, og ved å også inkludere de resterende områdene får vi et sammenhengende friluftsområde med ekstra vern fra The Whale-tomta til campingplassen på Andenes. Videre må det lages en forvaltningsplan som utgangspunkt til å få på plass en kyststi på denne strekningen, som kan brukes som utgangspunkt til å søke om midler fra Miljødirektoratet for å gjøre området sammenhengende og mer tilgjengelig. Fra området ved The Whale til Idrettsveien skal stien der det er mulig utformes med prinsipper for universell utforming. Dette vil gjøre det tettstedsnære turterrenget tilgjengelig for flere. Det kan tillates mindre tiltak i friområdet som omringer Andenes, for eksempel plassere ut benker, gapahuker, bålplasser, skilting, badstuer og utsiktsplasser.

4.4.2 Minste uteoppholdsareal og lekeplasser

Planen stiller krav til både minimum uteoppholdsareal og avstand til lekeplasser ved etablering av nye boligprosjekter. Hensikten er å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge, og dette ble også fremhevet som et viktig tema gjennom medvirkningsprosessen.

For boligprosjekter med fire boenheter eller mer, kreves det opparbeidelse av småbarnslekeplass i maksimalt 50 meters avstand fra inngang. Denne skal primært tilrettelegges for barn i alderen 2-6 år. Ved etablering av 20 boenheter eller mer, stilles det i tillegg krav om nærlekeplass innen 150 meters avstand.

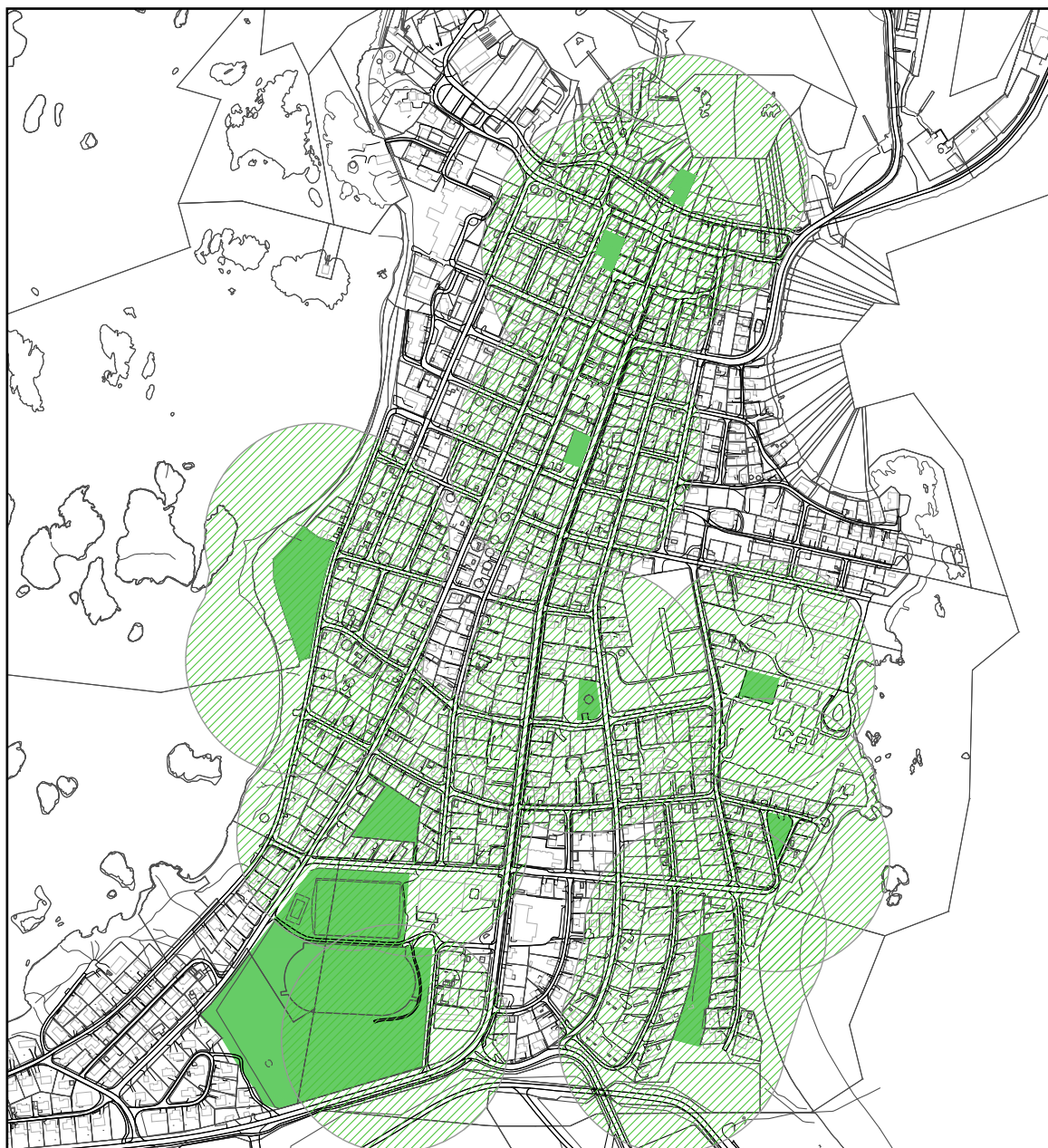
Planen åpner for at deler av uteoppholdsarealet kan

løses på offentlige uterom gjennom utbyggingsavtaler. Dette legger til rette for samarbeid mellom kommunen og private aktører, og gir mulighet for å samle ressurser til opparbeidelse og vedlikehold av felles uterom. Slike avtaler kan også bidra til økt tilgjengelighet og bedre kvalitet på utearealene.

Eksisterende arealer som i dag fungerer som nærlekeplasser er regulert til formålet friområde i stedet for boligformål. Dette er gjort for å sikre disse skjermede områdene mot fremtidig utbygging og legge til rette for videre utvikling som leke- og oppholdsarealer.

4.4.3 Nye parkområder

Planen legger opp til to nye parkområder i sentrum, PA1 som ligger i forbindelse med nye utbyggingsprosjekt



Uteoppholdsarealer som kan benyttes som nærlekeplass med en 150m radius innenfor planområdet

i Hamnegata og PA2, som i dag er et uutnyttet areal mellom eksisterende bebyggelse. Parkene skal opparbeides til offentlig park. Det skal legges til rette for både opphold og lek, og området kan fungere som nærlekeplass for nærliggende bebyggelse. Parkene skal være universelt utformet og til glede for hele befolkningen. I følge vindanalysen utført for Andenes ligger PA2 skjermet fra vind fra nord-øst med komfortklasse sitte og sitte lenge. Området vender seg mot vest, som gir gode solforhold. PA1 er i dag vindutsatt, men med ny planlagt bebyggelse på SF6 vil det gi skjerming mot vind fra øst.

4.4.5 Prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II

I alle plansaker skal planen vurderes i tråd med naturmangfoldloven §8-12.

Vurdering av kunnskapsgrunnlaget - §8

Datasettene som er brukt i arbeidet er hentet ut fra naturbase/Nordlandsatlas. Konsekvensutredning på kommunedelplannivå skal baseres på eksisterende grunnlagsdata, så det er ikke gjort noen nye registreringer for denne planen.

Planområdet er i all hovedsak bebygget. Det er registrert noen forekomster av naturtyper på land og i havet rundt Andenes. På land er det en forekomst av rikt strandberg sør-vest i planområdet. Området rundt Andenes er kartlagt som en del av arbeidet med innhenting av kunnskap knyttet til den marine verneplanen for Andfjorden. I sjø er det registrert større områder rundt Andenes med tareskogforekomster. Ellers er det registrert forekomster av ulike måke- og sjøfugler med særlig stor forvaltningsinteresse.

Kommunen vurderer at kunnskapsgrunnlaget er godt nok. Som følge av at område i stor grad allerede er bygget ut. Kystområdene rundt Andenes er omfattet av forslag til marint vern, med påfølgende vernebestemmelse. Kommunen legger til grunn at verneplanbestemmelsen ivaretar hensikten med vernet og dermed føre-var-prinsippet.

Føre-var-prinsippet - §9

Kommunens vurdering er at naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp jf. §9 ikke kommer til anvendelse da selve det økologiske grunnlaget for å huse truede og sårbare naturtyper og arter, i hovedsak ikke er til stede på arealer som i hovedsak er bebygget. Forslaget til verneplan for Andfjorden ivaretas gjennom

verneplanens formål og videre forvaltning.

Vurdering av økosystemtilnærming og samlet belastning- §10

Området er i hovedsak i en økologisk tilstand som ikke er egnet for store forekomster av naturtyper eller arter som vil utgjøre en del av et økosystem. Planens formål med hovedvekt på transformasjon og fortetting, sørger derimot for at veksten av næring og boliger skjer på allerede bebygde områder, fremfor å ta i bruk tilstøtende urørte områder nord for planområdet som utbyggingsområder.

Planforslaget er arealnøytralt i den forstand at arealene innenfor planavgrensningen allerede er bygget ut. Kystlinjen bevares som friområde og forekomsten av rikt strandberg er ivaretatt gjennom hensynssone i planforslaget.

Fremmede arter §28- aktsomhetsplikt.

Spredning av fremmede arter er en utfordring i planområdet. Det er registrert mange og større forekomster av blant annet kjempebjørnekjeks og tromsøpalme i planområdet. Det er lagt inn bestemmelser for å bekjempe spredning av fremmede arter i tråd med den til enhver tid gjeldende regionale handlingsplanen mot fremmede arter. Det vil stilles krav i bygge- og anleggsprosjekter og detaljplaner, til forsvarlig håndtering av masser med forekomst av fremmede arter og aktsomhet mot videre spredning.



Det meste av planområdet er allerede bebygget.

4.5 Levende handelssentrum og næring

De største næringene på Andenes er i dag fiskeri, handel- og servicenæring og turisme. Det er viktig at det blir tatt hensyn til alle disse næringene i den videre steds- og sentrumsutviklingen.

4.5.1 Handel og service

Andenes sentrum har et godt tilbud av butikker og serveringssteder, og planen har som mål å styrke dette tilbudet ved å konsentrere handel og publikumsrettet virksomhet i en tydelig definert sentrumskerne

Sentrumsformålet er i denne planen avgrenset til et mer samlet og helhetlig område enn tidligere, noe som gir rom for spissede bestemmelser og bedre samspill mellom virksomheter. Det legges til rette for at førsteetasjene i sentrum i hovedsak skal benyttes til forretning eller annen publikumsrettet virksomhet, for å aktivisere gatenivået og fremme gode overganger mellom ute- og innerom. Kombinert med attraktive byrom skal dette bidra til et levende og inkluderende sentrum.

Tore Hundsgate foreslås utviklet som torg, og Sjøgata som gatetun, der alle trafikanter deler arealet på like vilkår. Torget og gatetunet inngår i en helhetlig øst-vest akse fra parkeringsplassene ved Salbergsgate, via sentrum, og videre mot The Whale. Denne akse skal styrke sammenkoblingen mellom handelssentrum og

opplevelsessentrum, og bidra til økt verdiskaping lokalt.

4.5.2 Fiskeri

Fiskerinæringen står fortsatt sterkt i Andøy kommune, og Andenes er et viktig fiskevær. En ny nasjonal fiskerihavn er regulert gjennom områdeplanen for Andenes havn (2023), med mål om å utvikle en moderne og effektiv havn som betjener fiskeflåten, godstrafikk og annen sjørettet virksomhet. Havna skal også legge til rette for etablering av nærings- og serviceaktører gjennom tilgjengelige arealer. Utbyggingen er ikke finansiert per dags dato. Havneområdet er delt i en "tung" sone i nord og øst, og en "mykere" sone i vest og sør, for å unngå arealkonflikter mellom industri og andre mykere næringer, som reiseliv og overnatting.

Enkelte fiskerivirksomheter er lokalisert i den sørlige delen av Hamnegata, nær Fyrvika. Dette området er også viktig for reiseliv, og planen understreker behovet for å sikre trygg sameksistens mellom disse næringene. Hamnegata har i dag store trafikale utfordringer og lite tilfredsstillende forhold for myke trafikanter. Planen legger derfor opp til en utvidelse av veien, inkludert to kjørefelt og ensidig fortau, i tråd med Statens vegvesens Håndbok 100. Dette forutsetter erverv av eiendom (gbnr 42/416) og tilpasninger i infrastrukturen.

Oppgradering av Hamnegata må ses i forbindelse med utbygging nord for Hamnegata. Det stilles rekkefølgekrav om at fortau må være etablert i gata før det kan gis ferdigattest til den nye bebyggelsen.



Forslag til disponering av areal i Andenes havn, fra områdeplan for Andenes havn.

4.5.3 Reiseliv og turisme

Reiselivet er en sentral næring på Andenes, særlig i sommersesongen. Reiselivsnæringen i Nord-Norge er i vekst og Andøy og Andenes må regne med flere besøkende i årene som kommer. Med utviklingen av The Whale, som er forventet å tiltrekke opptil 90 000 besøkende årlig, skal Andenes utvikles til en helårsdestinasjon. Dette gir nye muligheter for verdiskaping innen overnatting, servering og opplevelser – og styrker Andenes' posisjon som internasjonalt reisemål for hvalopplevelser.

Skal Andenes klare å absorbere besøksutviklingen knyttet til The Whale, kreves det tilrettelegging. Planen legger opp til flere grep for å koble opplevelsesområdet rundt Fyrvika sammen med handelsstedet i Værret, blant annet utvikling av en tydelig akse fra Værret til Fyrvika, som prioriterer gående og samtidig reduserer trafikkbelastningen i sentrumsområdene. Dette skal sikre både god tilgjengelighet til handels- og opplevelsesområdene, og bidra til økt omsetning i lokal handel. Området ved The Whale kobles også til kyststien i vest som gjør det mulig for besøkende å bevege seg til fots fra Andenes camping til The Whale.

Gjennom etableringen av The Whale vil sentrum naturlig utvides mot vest. Det legges derfor opp til mer næringsutvikling i den delen av Andenes gjennom kombinert formål. For å integrere The Whale på en god måte og la det være det signaturbygget det er settes det en høydebegrensning på tilgrensende områder på +15 m over NN2000.

Det legges også opp til en bredde i serverings- og

overnattingstilbud, med prioritet for nye etableringer i sentrum (sone 1 og 2). Eksisterende overnattingstilbud gis mulighet til utvidelse, ved utvidelse av utbyggingsformål ved Andrikken og Suitehotellet.

4.5.4 Transport og mobilitet

Fergesambandet Andenes–Gryllefjord er en viktig transportåre, særlig for reiselivsnæringen. I 2024 ble det registrert over 41 500 kjøretøy i sommersesongen, en økning på 20 % fra året før. Sambandet har nådd kapasitetsgrensen, og videre utvikling må ses i sammenheng med utbygging av Andenes havn.

Områdeplanen for Andenes legger også til rette for fremtidig cruisetrafikk, som en del av besøkstilbudet til The Whale. Det er derfor viktig å tilrettelegge for trygg og effektiv ferdsel fra havneområdet til både Fyrvika og Værret, gjennom godt dimensjonert infrastruktur og trafiksikre løsninger.

4.5.5 Nye utviklingsområder

Andenes er i stor grad utbygd, og mye av den foreslåtte veksten i næringsareal og boliger må skje gjennom fortetting og transformasjon. Planen legger videre opp til et begrenset antall nye utviklingsområder som vil være viktig for næringslivet i kommunen og lokal verdiskaping. Det foreligger plankrav for utviklingsområdene for å sikre en god og helhetlig utvikling. Flere av områdene er utsatt for stormflo og havnivåstigning og i forbindelse med reguleringsplan må det gjennomføres ROS-analyse og utredning av nødvendige sikringstiltak knyttet til havnivåstigning, stormflo og bølgepågang. Minimum kotehøyde som tar høyde for havnivåstigning, stormflo og bølgepågang



The Whale vil trolig endre Andenes som sted.

skal settes i reguleringsplan.

Helsesentertomta (KBA8)

Helsesentertomta er foreslått omregulert til kombinert formål. Avhengig av utviklingen av andre overnattings- og konferansetilbud, åpnes det for utvikling av et konferansehotell her, sentralt plassert i nærheten av The Whale. Dette gir mulighet for sambruk og flerfunksjonelle løsninger, også i samarbeid med aktører fra romfart og forsvar. Det skal også utredes om folkebiblioteket kan bli en del av dette prosjektet. Tomta eies av kommunen, og det anbefales å gjennomføre et parallelloppdrag i forkant av detaljregulering for å sikre kvalitet i konsept, arkitektur og plassens tilknytning til The Whale.

En utvikling av området, vil være avhengig av flytting av dagens omsorgsboliger til nye omsorgsboliger ved Rådhuset og oppgradert helsesenter til Rabben.

Lankanholman (KBA4)

Lankanholman er i eksisterende plan regulert til turist- og fritidsformål og området er benyttet til mindre hytter til utleieformål, samt småbåthavn. Området har potensiale til å bli bedre utnyttet enn i dag, og områdets nærhet til sentrum gjør at det åpnes opp for kombinert formål for overnatting, turistformål, forretning og bolig. Områdets beliggenhet i nærheten til turistområdet i Fyrvika og handelssentrum gjør det til et viktig utviklingsområde.

Bebyggelse innenfor området må tilpasses omkringliggende, historiske bebyggelsesstruktur og bygningsutforming med hensyn til volum, takvinkel, materialbruk og fargebruk. Det er i kommunedelplanen gitt føringer om at bebyggelsen ikke skal overstige +13 m over NN2000. Dette vil sikre fortsatt forbindelse mellom Sjøgata, Hamnegata og havet.

Trondhjemsbukta (SF6, SF7 og SF9)

Området er et strategisk viktig område for videre utvikling av Værret som handelssted. Koblingen mellom det nye og det gamle, og mellom havn, hav og handelsstedet, må ivaretas gjennom utvikling av området som en helhet.

Området er regulert til sentrumsformål i kommunedelplanen, noe som åpner opp for både næringsutvikling og boliger.

Det blir viktig å bevare siktlinjer og ha et bevisst

forhold til bebyggelsen slik at Andenes opprinnelige uttrykk og identitet ivaretas. Høyder og volumer må avstemmes mot det bevaringsverdige bygningsmiljøet på Veita. Området har terreng mot gårdshaugen, og dette terrenget bør utnyttes på en god måte, med tanke på byggehøyder, utnyttelse og innkjøring til parkeringsanlegg.

Planen legger føringer for etablering av havnepromenade nord mot Andenes havn. Første etasje på byggene i Hamnegata bør henvende seg til publikum, og styrke opplevelsen av promenaden. Det skal være mulig å utvikle småbåthavn i tråd med havneplanen.

Vikanbukta

Området er i dag et gruntvannsområde i Vikanbukta. Området er ikke omfattet av den foreslåtte verneplanavgrensingen for det marine vernet i Andfjorden. Kystsoneplanen inkluderer heller ikke dette området. Området grenser i dag til fylkesvei 82 og området er i reguleringsplan for Andenes havn (2009) regulert til plastring/fylling. Området har potensiale til videre utnytting og blir i kommunedelplanen regulert til kombinert formål der det tillates forretning, næring, kontor og samferdselsanlegg.

Det stilles rekkefølgekrav til at området ikke kan fylles ut før 80% av KBA8, SF6 og SF8 er utbygd. Dette sikrer at det ikke blir fylt ut mer enn det som er nødvendig for å møte den fremtidige utviklingen på Andenes. Plankravet som foreligger på området vil sikre at en eventuell utvikling av området konsekvensutredes og at avbøtende tiltak gjennomføres. Bruken av området må vurderes opp mot behovene på Andenes. Å rydde opp i eiendomsforholdene i dette området vil være en del av en kommende eiendoms- og boligstrategi, som foreslått i handlingsplanen, kapittel 6.



Nye utviklingsområder i Andenes nord med krav om reguleringsplan.



Hamnegata skal fremstå som en attraktiv gate for kommunens innbyggere og besøkende.

4.6 Kulturmiljø

Andenes har en rik historie med bosetningsspor helt tilbake til 1300-tallet. På 1500-tallet var Andenes et stort fiskevær i Nordland, med bosettinger i Sløyken, Værret, Trondhjemsbukta og Vikan. Fiskeriene på nordspissen av Andøya hadde sin storhetstid i middelalderen, og på 1500- og 1600-tallet var det også hollandsk hvalfangst i området. Rundt 1650 førte sviktende fisk og fallende tørrfiskpriser til at folketallet sank dramatisk, og innen 1700-tallet levde bare en fjerdedel av familiene som bodde der før 1650.

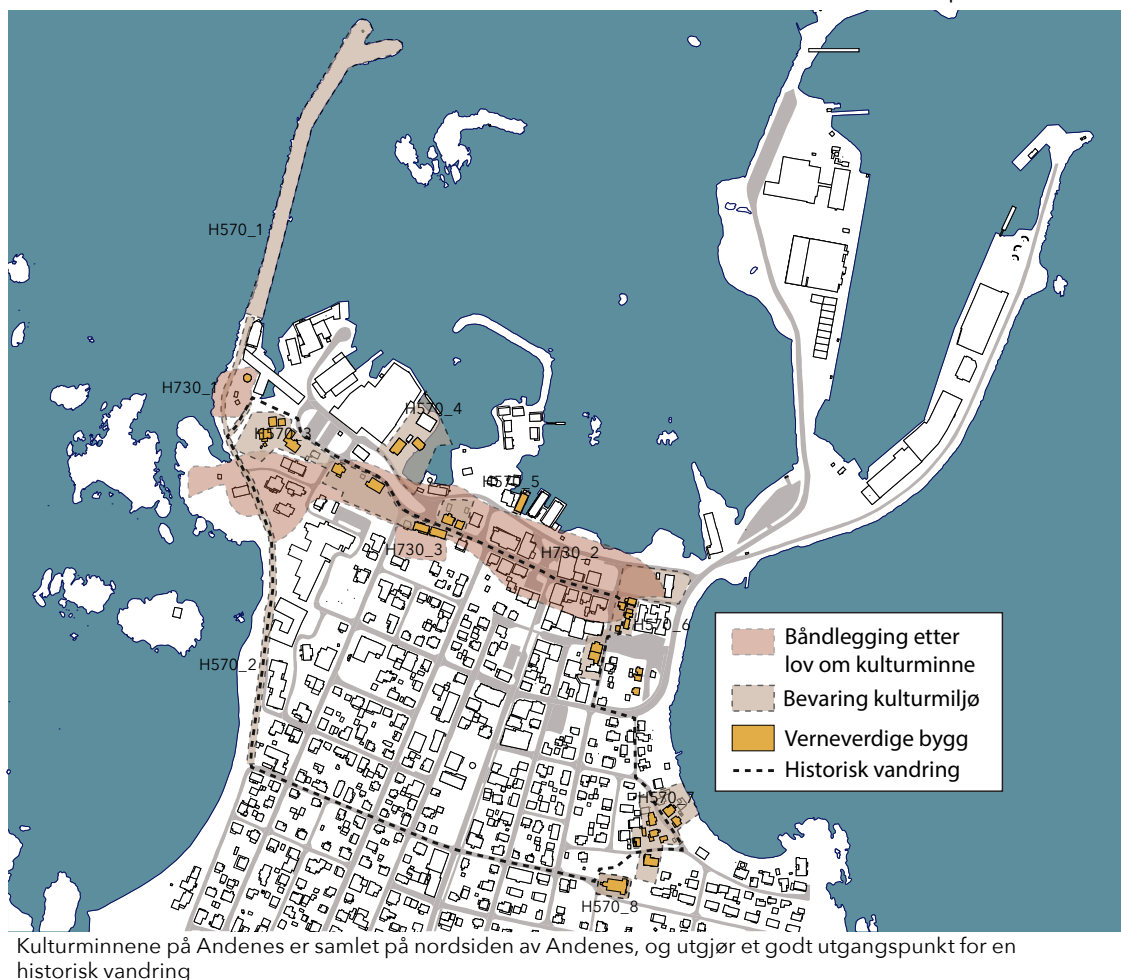
På 1800-tallet økte bosettingen igjen grunnet nærheten til fiskefeltene. Storskaden i 1821, hvor 30 fiskere omkom, førte nesten til avfolking, men fra ca. 1850 begynte Andenes å vokse igjen. På slutten av 1800-tallet ble fiskeeksporten sterkere enn fra andre steder i Vesterålen, og behovet for bedre havneforhold førte til stor utbygging. Mellom 1895 og 1904 ble det bygd moloer under ledelse av ingeniør Dorph. Stein ble hentet fra Senja og Merket, og stein ble fraktet med lokomotivet "Røiken". Skarbarmoloen ble ferdig i 1932 og Østre molo i 1958, noe som la grunnlaget for vekst i

fiskeindustrien.

I 1885 ble Andenes rammet av en stor brann som ødela 26 bygninger og krevde fem liv. Etter dette ble det i 1906 lagt en rutenettplan for gater for å forhindre lignende katastrofer, som videre utvikling har fulgt frem til i dag. Havneutbygging, fiskeindustri og etablering av en militær flystasjon førte videre til sterk vekst og småbyutvikling på Andenes.

Kulturminnene er en viktig del av Andenes identitet og i henhold til samfunnsdelen skal «vern av arealer som bidrar til positive opplevelser av sentrum og stedsidentiteten være en ressurs for utvikling av et attraktivt kommunesenter.» Det vil være viktig å se på hvordan kulturminner og -miljø kan inkluderes i den nye utviklingen og bli en naturlig del av sentrum.

Temaplan for kulturminner fra 2016 gir en oversikt, verdivurdering og prioritering av hvilke kulturminner som skal bevares for fremtiden. For Andenes er det foreslått to nye hensynssoner, en i Vikan og en i Sjøgata og Richard Withs gate. De ulike kulturverdiene som er fastsatt i planen er beskrevet enkeltvis under. I tillegg er temaplan for kulturminner utfyllende og gir nærmere beskrivelser av kulturverdiene på Andenes.



Kulturminnene på Andenes er samlet på nordsiden av Andenes, og utgjør et godt utgangspunkt for en historisk vandring

4.6.1 Andenes fyrstasjon H730_1



Andenes fyrstasjon ligger ved havnen i et vernet område og ble opprettet i 1859. Fyret er et 40 meter høyt kystfyrtårn og et av Norges høyeste støpejernstårn. Sør for fyret ligger tidligere fyrvokterbolig, uthus og maskinhus. Fyrtårnet er et synlig landemerke og en viktig del av Andenes' identitet. I dag er fyret en del av Andøymuseet og er en viktig attraksjon for Andenes.

Båndleggingssone fra kommuneplanens arealdel 2013-2024 videreføres for dette området, men noen små justeringer slik at avgrensingen er lik som i askeladden.

4.6.2 Gårdshaugen H730_2



Gårdshaugen ligger lengst nord på neset og er Norges største gårdshaug. Den strekker seg under mye av den sentral bebyggelsen på stedet og inneholder spor etter 20 generasjoners bosetting siden 1300-tallet. Det er et automatisk fredet kulturminne. I forbindelse med byggingen av The Whale er det gjort utgravninger helt vest i gårdshaugen.

Hensynssonen fra kommuneplanens arealdel videreføres. Hensynssonen må også oppfattes som dynamisk, da utbredelse ikke er nøyaktig kartlag, slik erfaringene fra utbygging av The Whale har avdekket.

Grunneiere i Sjøgata rapporterer om setningsskader og risting i eldre bygg ved passering av tynge kjøretøy. Det antas at gårdshaugen ikke tåler dagens trafikkbelastning. Regulering til gatetun og omdirigering av trafikk til Hamnegata vil bidra til bevaring. Samtidig vil bedre tilrettelegging for myke trafikanter skape et mer levende gaterom og forbedre formidlingen av kulturminnene langs ruta.

4.6.3 Andenes middelalderkirkegård H730_3



Den automatisk fredete middelalderkirkegården ligger sørvestre for gårdshaugen i Andenes sentrum

Rundt kirkegården går det et ca 1m bred og 1m høy gråsteinsmur som strekker seg ca 3,5m ned i jorda. I vestre ende er det en portåpning uten port.

Middelalderkirken fungerer som en grønn lunge på Andenes, men lite vedlikehold har ført til at fremmedarter skjuler deler av kulturminnet. Det ønskes å utvikle kirkegården som nabolagspark og bedre formidle historien. Området har gode solforhold og le, og i temaplan for kulturminner anbefales det å sette opp en enkel port med korsmotiv for å markere inngangen.

I kommuneplanens arealdel er hensynssonen for kirkegården slått sammen med gårdshaugen. De to hensynssonene separeres i sentrumsplanen for å tilpasse beskrivelse og bestemmelser til hvert enkelt kulturminne. Kirkegården har fått formål 3040 (friområde) i dagens arealdel, men det skal være 1700 (grav- og urnelund), og dette rettes i sentrumsplanen.

4.6.5 Gammelmoloen H570_1



Gammelmoloen fra 1895-1904 er Sefrakregistrert og var den første rausamoloen i nord. Det er et viktig landskapselement på Andenes og blir i dag flittig brukt som nærturområde.

Moloen er underlagt hensynssone for bevaring av kulturmiljø (H570) i områderegulering for Andenes havn, og dette videreføres i sentrumsplanen.

4.6.4 Jernbanetrasseen H570_2



Langs vestkysten av Andenes, mot Fyrtårnet, finnes spor etter Andenes jernbane, brukt til steintransport for havneutbygging (1895–1904) og moloen tidlig på 1900-tallet. I dag er den første traseen brukt til havneutbygging kun synlig gjennom den sprenge traseen gjennom fjellet, der The Whale skal bygges. Den nyere traseen, intakt til 1950-tallet, har fortsatt synlige sviller, mens Strandgata er anlagt over store deler av traseen sydover.

Jernbanetraseen har ikke vernestatus og i tidligere planer har det ikke vært hensynssone over traseen. I sentrumsplanen foreslås det en hensynssone H570 over denne traseen, da den forteller en viktig historie om utviklingen av Andenes. Traseen vil vere en del av kyststien på vestsiden av Andenes, og historien bør formidles gjennom informasjonsskilt.

4.6.6 Kulturmiljø i Sjøgata og Richard Withs gate H570_3



Sjøgata 8 og 10 er karakteristiske bygg som danner en sjelden sammenhengende gatevegg i sentrum. Vestover mot fyret ligger Kiilgården, en luksuriøs sveitservilla fra 1897, etterfulgt av "Fiskekroken" og "Polarmuseet", begge historisk interessante bygninger. På nordsiden av Sjøgata står en forretningsgård i sveitserstil fra ca. 1920 og et murbygg fra ca. 1950, opprinnelig brukt som bokhandel. Disse byggene bidrar til det historiske forretningsmiljøet som en gang var.

Denne strekningen ligger i kommuneplanens arealdel 2013-2024 under båndleggingssonen for gårdshaugen,

men bygningene er ikke underlagt et vern i seg selv. Det legges inn en ny hensynssone (H570) for dette bygningsmiljøet i sentrumsplanen, som foreslått i temaplan for kulturminner. Hensynssonen inkluderer også fyrvokterboligen.

4.7.7 Postekspedisjonen og Overgårdbrygga H570_4



Overgårdbrygga ble bygget før 1900 som fiskebruk og trandamperi. Den ble på et tidspunkt flyttet til Rabben, før den i 1992 ble flyttet til sin nåværende posisjon, og fikk tilbake sin opprinnelige tilknytning til havet. Dette er trolig den eneste brygga av sitt slag som er igjen i Andøy.

Postekspedisjonen ble oppført mellom 1825–1875, med hovedform og detaljer fra ca. 1900. Den fungerte som møtested for mottak av post og varer. Etter restaurering rundt 1990 og brannsikring i 2014, har bygget huset ungdomsklubben Disco Duck. Nå planlegges ny bruk som museum eller overnattingstilbud.

Området ligger innenfor hensynssone for bevaring av kulturmiljø i kommuneplanens arealdel og i Reguleringsplan for Andenes havn (planid 1871200901). Hamnegata er også inkludert i hensynssonen, men det er ikke begrunnet. Hamnegata er ikke beskrevet i temaplan for kulturminner og det er ingen funn i nasjonale kulturminnedatabaser. I sentrumsplanen deles sonen, hvor Postekspedisjonen og Overgårdbrygga inngår i den ene delen.

4.7.8 Grønnbua rorbu H570_5



Grønnbua rorbu er en av få rorbuer igjen på Andenes og denne skal bevares.

4.7.9 Veita mm. H570_6



Veita er et unikt 1800-talls bomiljø i Andenes sentrum, bestående av seks verneverdige bygninger som dokumenterer fiskerbøndernes livsvilkår og boforhold. Området, som var preget av trange gater og tett bebyggelse, har vært brukt til strikkebutikk, overnatting og annet. Det har vært i kommunal eie og utleid til private, men skal nå kjøpes av en aktør med planer om videre utvikling med kafé, pub, galleri og mer.

Innenfor sonen ligger også Arresten, et sefrak-registrert bygg fra midten av 1800-tallet, tidligere brukt som fengsel. Spor etter denne bruken finnes fortsatt i celledøren og smijernsgitteret. I dag fungerer bygget som restaurant og er et viktig innslag i bybildet, til tross for moderniseringer av tilbygg.

Området rundt Veita ligger i samme hensynssone for bevaring av kulturmiljø som Postekspedisjonen og Overgårdbrygga i kommuneplanens arealdel. Hensynssonen er delt i to, og Veita inngår i den andre delen. I kommuneplanen og reguleringsplanen for Andenes havn er også SEFRAK-registrerte bygg på gnr./bnr. 58/42, 58/22 og 58/21, en tidligere brannallmenning (57/1), parkeringsplass og Rabben (59/39) inkludert. Ingen av disse er omtalt i temaplan for kulturminner. I 2021 ble det gitt rivningstillatelse for byggene på 58/21 og 58/22. De er ikke revet, men i stedet er de restaurert og har endret uttrykk. Hensynssonen bør derfor begrenses til området rundt Veita og Arresten.



Spesielt bygningen på 58/21 har endret uttrykk fra det opprinnelige.

4.7.10 Vikan H570_7



Området består av 9-10 gamle bygg på østsiden av Andenes, som er et typisk boligmiljø for fiskere på 1800-tallet. Området ble kalt Skippergata sist på 1800-tallet. Vikan mot Vikanberget var bebodd av husmenn rundt 1870-1880. Husgruppen skiller seg fortsatt positivt ut i området. De seks viktigste husene i Vikan er Roligheten, Hansebakken, Larsbakken, Kristiansten, Fredheim og Søbakken.

Det legges en ny hensynssone for bevaring av kulturmiljø (H570) over denne bebyggelsen, som foreslått i temaplan for kulturminner.

4.7.11 Andenes kirke H570_8



Andenes kirke ble bygd i 1876 og er en listeført langkirke. Kirken har hensynssone H-570 (bevaring kulturmiljø) i kommuneplanens arealdel (KPA). Formål 1160 (offentlig og privat tjenesteyting). Begge deler videreføres.

Det foreslås å stenge veiene gjennom området ved kirka og etablere en parkeringsplass ved kirkens inngang. Vegene og grøntområdene innenfor kirkeområdet vil være forbeholdt myke trafikanter og kan bli et mer attraktivt område.

4.7 Offentlige bygg og eiendomsmasse

Kommunens avdeling for eiendomsforvaltning jobber for tiden med et prosjekt kalt «Flere under samme tak». Dette er en langsiktig plan for å optimalisere og konsolidere bruken av kommunens offentlige eiendommer og bygningsmasse.

4.7.1 Rådhuskvartalet

Offentlig senter ved rådhuset skal forsterkes. Nytt bygg som skal huse 48 omsorgsboliger, base for hjemmetjeneste, dagsenter og produksjonskjøkken er under bygging like ovenfor Rådhuset. Det er også startet et arbeid med å renovere Rådhuset for å få plass flere av kommunens tjenesteområder der, deriblant NAV, som i dag leier lokaler i Storgata 54. I forbindelse med de nye omsorgsboligene skal fjernvarmeanlegget under parkeringsplassen tilhørende Rådhuset oppdateres, og da vil også parkeringsplassen oppdateres. Idrettshallen skal renoveres og her planlegges det blant annet ny ungdomsklubb i Andenes idrettslags tidligere klubbhus. På idrettsbanen bygges det aktivitetspark med skatepark, pumtrack og andre aktiviteter. Rådhuskvartalet vil med andre ord bli et senter for offentlige tjenester og fritidstilbud.

4.7.2 Ny bruk av kommunale eiendommer

Ungdomsklubben flyttes ut av det kulturhistoriske bygget Postekspedisjonen (også kalt Disco Duck) og det vil muliggjøre ny bruk av bygget. I dag er området regulert til offentlig tjenesteyting. I kommunedelplan for Andenes omreguleres området til kombinert formål der det i tillegg til tjenesteyting tillates næring i form av overnatting og forretning. Området ligger i Fyrvika, som er et satsningsområde innen reiseliv og turisme

Legesenteret som i dag ligger ved de eksisterende omsorgsboligene på Daniel Hægstadsgate 24, planlegges flyttet til Rabben i Sjøgata 42. Samlet vil dette gjøre at tomten på Storgata 54 kan få ny bruk. Fremtidig bruk av området beskrives i kapittel 5 Områder som krever detaljregulering.

4.7.3 Fleravdelingsbarnehage

I 2018 vedtok kommunestyret at det skal bygges ny fleravdelingsbarnehage på Andenes, som skal erstatte de eksisterende barnehagene Myrulla og Måsungen. Måsungen ligger innenfor planområdet. Det er gjort tomteutredning for å se på fem alternative tomter for bygging av ny barnehage. Blant dem var tomte sør for Andenes skole. Fagmiljøet i barnehagen og skolen, samt fra foreldregruppene i Måsungen og Myrulla barnehage, var involvert i tomteutredningen. Utredningen konkluderte med at det beste alternativet var nord for Klevannet som balanserer sentralitet, naturnærhet og gode utviklingsmuligheter både for barnehagen

i seg selv og for nærliggende områder. Dette gjør at Måsungen barnehage flyttes ut av sentrum og at området kan få en ny bruk. Det reguleres til fremtidig boligområde. Tomten sør for skolen ble vurdert som for liten, da det vil gå utover normen for uteareal pr elev for skolen. Det vil likevel være heldig for skoleområdet å få opp et bygg innenfor formålet offentlig tjenesteyting på tomte for å bedre vindforholdene på skoletomte

På præreren bygges det også en ny brannstasjon og driftssentral som planlegges å være ferdigstilt i 2025. Parallelt med utbyggingsprosjekt på præreren skal overvannsnettets oppdateres.

4.7.4 Behov for å samle kulturfunksjoner

Det er behov for ny plassering av bibliotek, bua, frivillighetssentralen og voksenopplæring og integrering (VOI). Disse funksjonene kan med fordel samlokaliseres i samme bygg. I dag ligger biblioteket på skoletomte, til dels i et bomberom. Denne usentrale plasseringen er uheldig for biblioteket med tanke på potensialet det har til å være en attraktiv møteplass for hele befolkningen. Alternative plasseringer av biblioteket vil være idrettshallen i kombinasjon med de fremtidige aktivitetene der, eller den gamle omsorgsboligtomte. I forbindelse med parallelloppdrag for denne tomte skal det utredes muligheten for å flytte folkebiblioteket dit i kombinasjon med andre funksjoner, som forretning eller hotell. Ellers åpner også sentrumsformålet opp for formål som bibliotek, kontor, tjenesteyting og andre virksomheter som har direkte utadrettet virksomhet (eksempelvis bua, frivillighetssentralen og VOI).

4.7.4 Flere offentlige uterom

Kommunedelplanen for Andenes legger opp til flere offentlige friområder, parker og byrom. Ved fortetting av Andenes vil det være viktig å sikre gode grøntområder for lek og rekreasjon, for klimatilpasning og for det biologiske mangfoldet. Dette vil kreve et nytt driftskonsept for avdeling for kommunalteknikk og beredskap. Utbyggingsavtaler vil være aktuelle der krav om nærlekeplass, småbarnslekeplass og minste utoppholdsareal skal løses på kommunale områder. Det vil være viktig å få på plass en gruppe i kommunen som jobber med å utforme utbyggingsavtaler mellom kommune og utbygger for å opparbeide disse områdene.



4.8 Møteplasser og opplevelser

4.8.1 Nye møteplasser i sentrum

Behovet for bedre og flere møteplasser har gått igjen i medvirkningsarbeidet blant både barn, voksne og næringsliv. Gjennom planprosessen er det sett på hvilke områder som kan egne seg for flerfunksjonelle møteplasser, både innendørs og utendørs, steder der flere aktiviteter og funksjoner kan plasseres ved siden av hverandre som legger opp til uformelle møter mellom ulike grupper i befolkningen.

Å skape et mer kompakt sentrum vil legge rammer for at flere aktiviteter kan skje i nærheten av hverandre. Et torg i Tore Hundsgate muliggjør møteplasser der aktiviteter innendørs kan bevege seg ut på gateplan. Torget oppfordrer til tilfeldige møter i sentrum og gir innbyggerne mulighet til å slå seg ned for en prat, barn kan leke og ulike arrangement kan finne sted. Gatetun i Sjøgata blir som et bindeledd mellom handlessentrum og turistområde, og kan bli en fin møteplass mellom fastboende og besøkende.

Å skape nye møteplasser i fellesskap har vist seg som et svært effektivt virkemiddel. Midlertidige prosjekt som øker attraktiviteten til møteplasser gir optimisme og fremtidsstro. Ved at innbyggere var med å både utforme og bygge sommertorg og gatetun skapte det eierskap og stolthet til prosjektene. Planen legger opp til at midlertidige prosjekt er tillatt i Tore Hundsgate, Sjøgata og i enden av Miljøgata, i påvente av mer langsiktige løsninger.

Området der omsorgsboligene ligger i dag (KBA8), vil få ny bruk når nye omsorgsboliger ferdigstilles sør i planområdet. Det er krav om reguleringsplan for området, som skal utrede hva som vil være en fornuftig bruk av tomta. Et nytt folkebibliotek skal utredes i forbindelse med dette. Kommunedelplanen legger også opp til nye parkområder som kan bli felles møteplasser og by på gode opplevelser i fremtiden.

4.8.1 Gode oppvekstmiljø for barn og unge

Gjennom barnetråkkregistreringen ble det samlet inn betydelig informasjon om hva barn og unge som går på skole på Andenes liker og misliker ved Andenes, samt hvor de bruker å møtes. Dette har vært viktig kunnskap for å ivareta barn og unge i henhold til rikspolitiske retningslinjer for barn i planleggingen.

Side 40

Møteplasser som skiller seg ut med ekstra mange registreringer er skolen, Disco duck, Nordlysparken, idrettshallen og idrettsbanen, Nordlandiahallen, Shell og grøntområde langs stranden mot vest og Klevannet. Vi ser også at mange av elevene bruker sentrumsområdet enten for å dra på kafe eller gå i butikkene der. Det er også en del registreringer i boligområdene vest på Andenes, som Toften og Merket. Barnetråkk ble gjennomført før tilbudet om åpen hall i idrettshallen ble satt i gang. Nå er også det en populær møteplass blant unge.

Elevene registrerte flere ønsker for fremtidige tilbud. Dette var blant annet kino, burger king/mc donalds, skatepark, trampoline, ungdomskafe, flere lekeplasser, flere busser, kjøpesenter, klesbutikk, bowling og paintball. Det er også flere som ønsker at tilbud som fantes på Andenes før, kommer tilbake, blant annet Narvesen og grillbua ved Klevannet. Ønske om et mer urbant Andenes med tilhørende tilbud går igjen. Mørke gater, trafikk, søppel og "skumle folk" er en generell negativ tilbakemelding fra alle klassene, og gjelder for flere områder på Andenes.

Ved idrettshallen arbeides det nå med å få på plass nye møteplasser for barn og unge. Idrettshallen skal renoveres og Andenes idrettslag sitt tidligere klubbhus planlegges bygd om til en ungdomsklubb. Det bygges også en aktivitetspark på idrettsbanen, med skatepark, pumtrack og andre aktiviteter. Dette har til sammen potensial til å bli en attraktiv og spennende møteplass for spesielt ungdom på Andenes. Ifølge Barnetråkk er dette et område mange allerede oppholder seg på. Det ligger i tilknytning til Storgata med gode løsninger for myke trafikanter. Det vil være viktig å få på plass fortausløsninger fra skolen til Storgata for å sørge for trafiksikre løsninger hele veien til idrettshallen.

Krav om lekeplasser i forbindelse med nye utbyggingsprosjekt sikrer gode møteplasser og opplevelser for barn og unge samtidig som Andenes fortettes.

4.8.2 Mobilitet

En forutsetning for at nye møteplasser som etableres skal fungere, er at befolkningen kan komme seg dit, fra hele øya. I innspillene som er kommet inn fra barn og unge er det et tydelig ønske om mer fleksible mobilitetsløsninger. Disse innspillene resulterte blant annet i at Andøy kommune ble valgt ut av fylkeskommunen som en av flere pilotkommuner

for å teste ut nye mobilitetsløsninger for ungdom i kommunen. Pilotprosjektet går over tre år og Andøy kommune skal teste ut potensialet for samkjøring.



4.9 Klima og energi

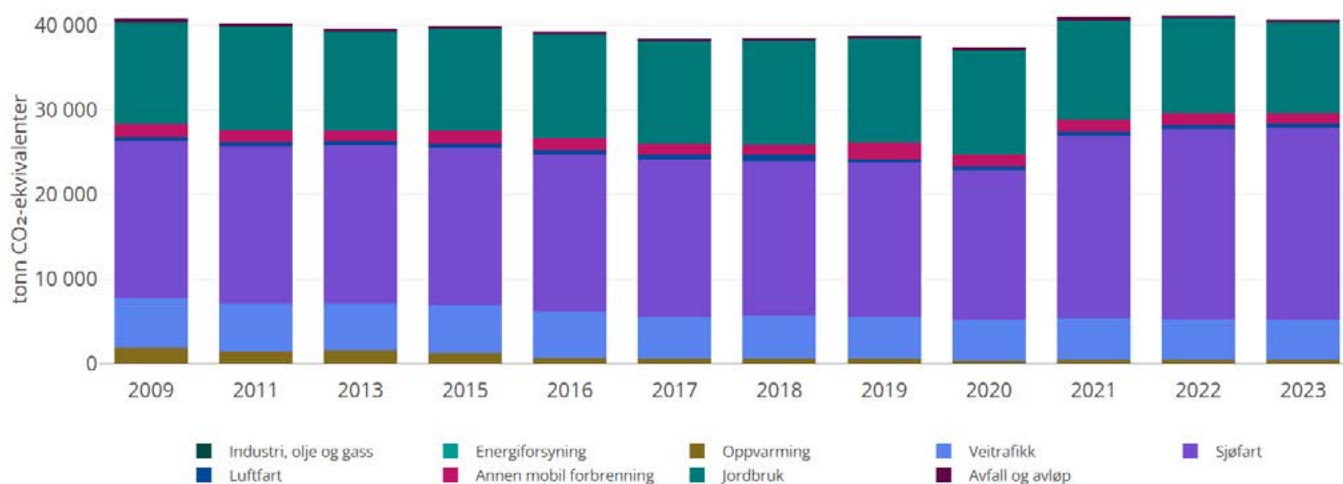
4.9.1 Klima

Andøy kommunes klimaregnskap som sektorfordelte utslipp har ligget stabilt rundt 40.000 tonn CO₂ ekvivalenter siden 2009.

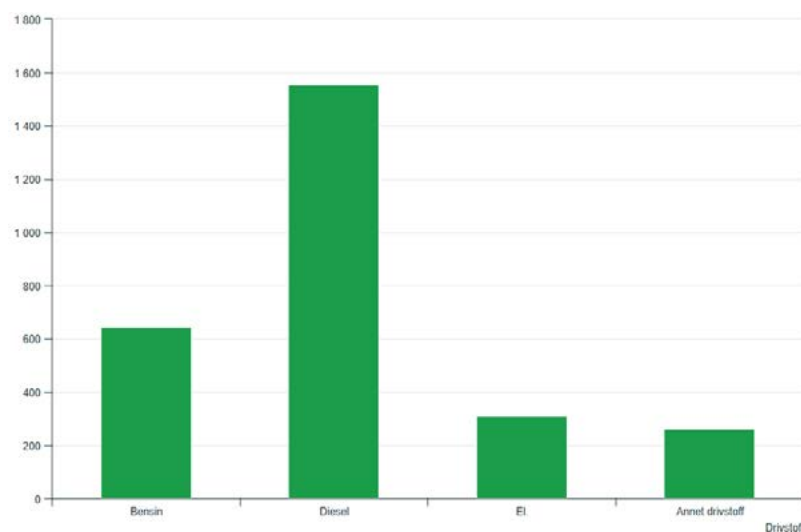
Utslippene må regnes å være på veg opp som følge av store og karbonintensive bygge og anleggsprosjekter, og vil med videre vekst i næringsliv og økning av befolkning også øke fra dagens utslipp. Den største utslippskilden er fra sjøfart, og utgjør mer enn 50% av kommunens sektorfordelte utslipp. Samtidig vil vi se en økning i utslipp fra kilder som luftfart og annen mobil forbrenning. Med en videre utvikling av Andenes havn som nasjonal fiskerihavn, vil utslippene fra sjøfartssektoren også fortsette å øke.

Innbyggerfordelte utslipp i perioden fra 2009 til 2023 – viser noe økning i utslippene per innbygger. Dette har sammenheng med en utvikling/bygging av infrastruktur og utslipp knyttet til anleggssektoren, samtidig som nedgangen i innbyggertallet ser ut til å ha flatet ut. Med mål om økt vekst i innbyggertallet, er det også forventet økte utslipp av klimagasser fra kommunen, totalt sett.

For kommunedelplan for Andenes, er det viktigste grepet å få ned sektorfordelte utslipp knyttet til Andenes sin funksjon som en fremtidig nasjonal fiskerihavn. Utslippene vil fortsette å øke som følge av aktivitet basert på dagens skipsteknologi. Det blir derfor kritisk for Andenes havn å legge til rette for muligheten for å endre energibærer i sjøfarten basert på energi fra fornybare kilder. Dette er det mest virkningsfulle klimatiltaket som kan iverksettes for Andøy kommune, for å få ned utslipp fra sektorene.



Statistikk: Sektorfordelt utslipp av klimagasser 2009 – 2023. Kilde Miljødirektoratet.



Bilparken i Andøy kommune domineres av diesebil. Kilde: SSB.

Samordnet areal og transportplanlegging gjennom fortetting og transformasjon, er et viktig grep for å holde transportbehovet nede. Veitrafikkens totale utslipp vil også gå ned, på tross av økning i innbyggertall, som følge av nasjonale mål om utfasing av bensin- og dieslbiler. Bilparken i Andøy har fremdeles en overvekt av bensin- og dieslbiler som utgjør 80% av bilparken. Med nasjonale mål om elektrifisering av personbiltrafikken, vil bilparken gradvis bevege seg mot elektrisk drift, og utslippene fra veitransporten vil gå ned.

I kommunedelplanen stilles det krav til at det i nye reguleringsplaner hvor det etableres parkeringsanlegg med 8 parkeringsplasser eller mer, skal 50 prosent av plassene utstyres med

lademulighet for elbil. Det skal være lagt trekkerør for ladekabel fra hovedtavle/sikringsskap til egnet ladested.

For opptak og utslipp fra skog og arealbruk, har Andøy kommune en utfordring som følge av lav tilvekst i skog, og store myr- og jordbruksarealer delvis drenert og drenert, med tunge jordtyper som "lekker" klimagasser. Mange kommuner kommer ut positivt for karbonbinding, men Andøy er annerledes fra naturens side, og har større utslipp fra arealbruk enn binding.

For utslipp fra skog og arealbruk vil det slå positivt ut med strategien å fortette på allerede bebygde arealer, fremfor å endre arealbruken utenfor sentrum, drenere myr og be bygge landbruksarealer. I et større perspektiv bør Andøy i fremtiden se nærmere på naturrestaurering som et viktig grep for å få ned utslippene fra sektoren.

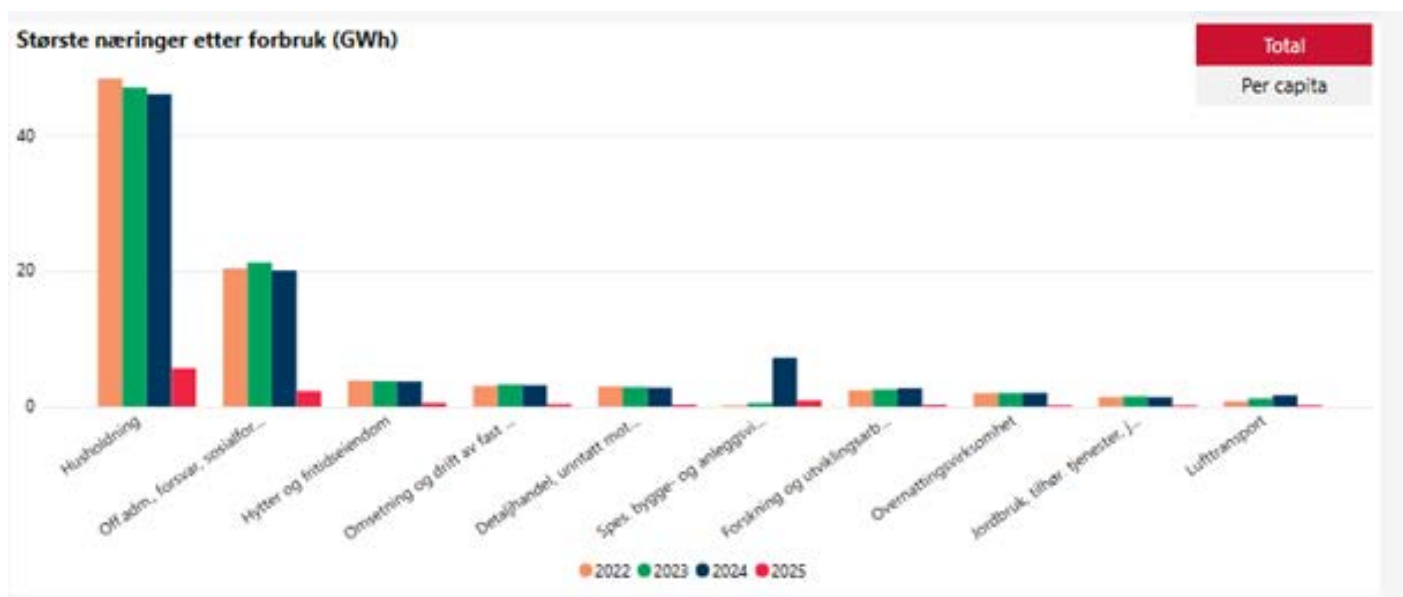
4.9.2 Energi

Andøy kommune er helt avhengig av tilført energi fra nabokommuner og i fra energikilder regionalt. I kommunen produseres en liten mengde energi på kraftstasjonen i Lovik, med en omtrentlig årsproduksjon på 6 GWh elektrisk kraft. Årsforbruket i Andøy er økende og det totale forbruket av elektrisk kraft har nå rundet 100 GWh (ikke temperaturregulert statistikk). Det er i hovedsak husholdningene som bruker mest el-kraft, sammen med offentlig forvaltning/forsvar.

For kommunedelplan for Andenes, vurderes det at økt aktivitet og utbygging, vil øke behovet for elektrisk kraft i fremtiden. Et bytte av energibærere i transportsektoren fra fossile bærere og kilder, vil øke behovet for tilført elektrisk energi totalt sett. En elektrifisering av transportsektoren, både til sjøs, på vei og i luft vil redusere det totale energiforbruket på grunn av økt energieffektivitet som følge av elektrifisering.

Utfordringen for Andenes som sted blir derfor nok overførings- og nettkapasitet for å legge til rette for denne elektrifiseringen og en samtidig vekst i forbruket som følge av økt aktivitet.

Tilgang på mer elkraft vil bli kritisk for å nå ulike sektors målsetning om vekst i kommunen og på Andenes. Kommunen må sammen med konsesjonseier, gjøre en fremtidig vurdering av hvordan man kan energieffektivisere bygg og anlegg, bytte fra direkte bruk av elkraft til oppvarming, og over til varmepumpeteknologi, grunnvarme med mer, samt redusere energibruken gjennom bygningsmessige tiltak.



Forbruk av elektrisk energi i Andøy fordelt på forbruker i GWh, kilde NVE

4.10 Vann og avløp

4.10.1 Vann

Kapasiteten på vanntilførselen til Andenes er i dag noe begrenset, spesielt på vinterstid da sesongen preges av stor aktivitet i forbindelse med vinterfiske. Flaskehalser er vannbehandlingsanlegget, lange overføringsledninger med trykkfallstap og vannlekkasjer.

Vannforsyning er noe det vil være viktig å ha stort fokus på fremover. Det er i dag en begrensende faktor når det kommer til utvikling og fortetting og ikke minst for videre utvikling av fiskeindustrien. Det er derfor stilt rekkefølgekrav i kommunedelplanen for Andenes om at for nye reguleringsplaner må det redegjøres for vannbehovet for tiltaket gjennom planarbeidet. Tekniske planer for vannforsyning og avløpsløsning skal være godkjent av Andøy kommune før førstegangshøring av planen. Dette er viktig for å sørge for at alle får nok og rent vann.

Andøy kommune har vedtatt Standard abonnementsvilkår for vann og avløp. Denne sikrer at tilknytning til og bruk av offentlig vann og avløpsanlegg gjøres i tråd med anbefalingene, og at tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg og vesentlige endringer i vannforbruk er søknadsplikting.

Tiltak for vannforsyning i kommunal strategi i prioritert rekkefølge:

1. Lekkasjeutbedring på hovedledningsnettet
2. Systematisk lekkasjesøk og utbedring på Andenes
3. Etablere høydebasseng og utrede lokasjon for dette
4. Nytt UV aggregat med økt kapasitet

4.10.2 Avløp

Andenes har i dag et eldre avløpssystem med flere direkte utslipp av urensset avløpsvann til sjø. Økende etablering av boliger og næringsbygg gjør at dagens utslippstillatelse ikke lenger er tilstrekkelig. Det er derfor stort behov for modernisering av avløpsnettet og etablering av renseløsninger i tråd med forurensningsforskriften.

Området omfattes av forslag til marint vern av Andfjorden. I utkastet til verneforskriften er det gitt unntak fra forskriftens vernebestemmelse for små anlegg under 50 personekvivalenter (pe), men

større utslipp må søke dispensasjon. Planlagte tiltak i planområdet vil overstige denne grensen og dermed kreve unntak fra vernebestemmelsene.

EUs reviderte avløpsdirektiv trådte i kraft i januar 2025. Norge vil følge opp gjennom revisjon av forurensningsforskriften om hvordan norske kommuner skal forvalte avløpsvann. Ett av de foreslåtte tiltakene er krav til sekundærrensing som minimumskrav til rensing for alle tettbebyggelser og avløpsanlegg som omfattes av direktivet. Det foreslås også krav om sekundærrensing som minimum for avløpsanlegg i tettsteder mellom 1000 og 10 000 pe - som Andenes - innen 2027. Også mindre tettsteder kan omfattes, avhengig av miljøtilstanden.

Tidligere unntakbestemmelser i forskriften som Andøy kommune har basert seg på, vil trolig bortfalle. Kommune må derfor regne med at samlet utslipp fra Andenes vil være omfattet av nye krav satt i revidert forurensningsforskrift, som følge av revisjonen av EUs avløpsdirektiv.

Krav om sekundærrensing for avløp på Andenes, vil stille krav til samling av avløp, etablering av avløpspumpestasjoner og etablering av ett renseanlegg med primær og sekundær rensing, og ikke mange små. Det er ikke satt av arealer i kommunedelplanen for etablering av et slikt renseanlegg. Så lenge kommunen ikke har en hovedplan for avløp, er det heller ikke mulig å vurdere lokasjon eller arealbehov for etablering av et slikt renseanlegg.

I kommunedelplanen for Andenes settes det av plass til pumpestasjoner flere steder i planen (ABA). Det er i bestemmelsene lagt inn rekkefølgekrav om at teknisk infrastruktur og grøntstruktur, som blant annet fortau, lekeareal, uteoppholdsareal og vann og avløp skal være etablert før det tildeles ferdigattest for alle reguleringsplaner. Rekkefølgekravene kan sikres etablert gjennom utbyggingsavtaler.

Et prioritert arbeid for Andøy kommune fremover må være å utarbeide en ny hovedplan for vann og avløp og sikre at den utviklingen som det planlegges for, ikke stopper opp som følge av mangel på vann og mangel på rensing av avløpsvann.

4.11 Støy

Støyforholdene i planområdet er ivarettatt gjennom flere bestemmelser og hensynssoner for å sikre at støyforholdene blir grundig vurdert og håndtert for å minimere negative påvirkninger på bebyggelse og miljø. Ved planlegging av ny støyømfintlig bebyggelse, støyende anlegg eller virksomhet skal støy utredes i henhold til anbefalingene i retningslinje T-1442, og grenseverdier for støy i T-1442 skal legges til grunn for vurderingene. Det er tre støykilder som påvirker Andenes som sted, og disse beskrives nedefor.

4.11.1 Flystøy

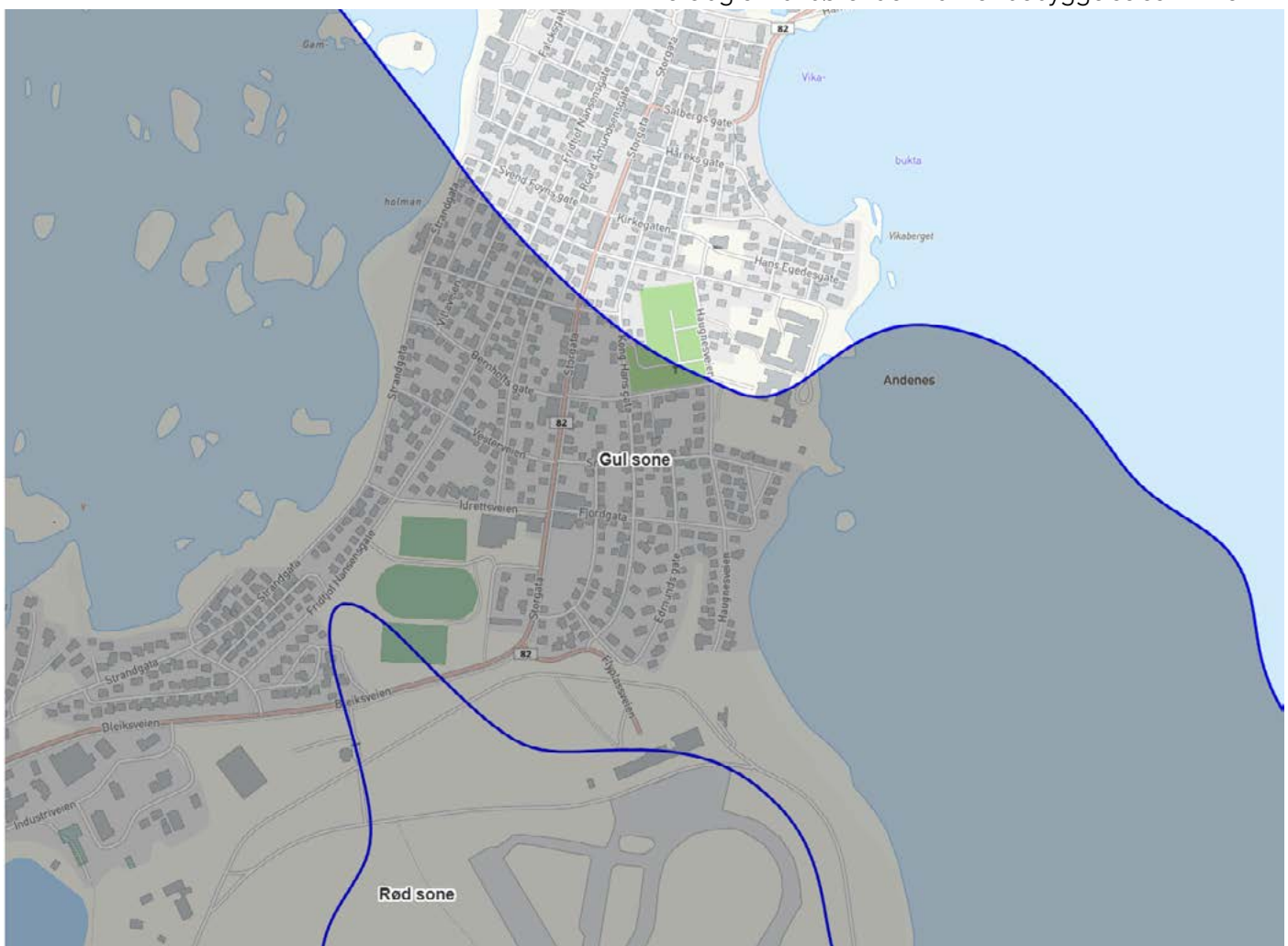
Som følge av langtidsplanens for forsvarrets vedtak i Stortinget er tidligere vedtak om å legge ned Andøya flystasjon fra 2016 endret, og flystasjonen skal bygges opp til alliert mottak og øvelse, kapasiteter knyttet til SDCA-avtalen, langtrekkende droner og responsive space. I den forbindelse varseles det oppstart av områdeplan for Andøya flystasjon, og som følge av

dette utarbeides det nå nye støysonekart som skal reflektere den aktiviteten det dimensjoneres for. SINTEF har på oppdrag fra Forsvarsbygg laget et utkast til støysone, i tråd med T-1442. Støysonekartet viser at store deler av Andenes vil ligge i gul støysone. Innenfor rød støysone er det kun 2 eksisterende bolighus.

Det vil bli etablert en midlertidig hensynssone for støy i kommunedelplanen for Andenes, basert på metodikken fra T-1442. Hensynssonen skal sikre at det i en midlertidig periode tas hensyn til mulige støyulempen fra flyplassen sør for planområdet, i påvente av ny områdeplan, med egen konsekvensutredning for støy, er ferdigstilt.

Formålet er å unngå etablering av støyfølsom bebyggelse eller tiltak som kan komme i konflikt med fremtidige støyforhold, før disse er tilstrekkelig utredet.

Endelig støysone/hensynssone vil bli fastsatt når områdeplanen for Andøya flystasjon, blir lagt ut til offentlig ettersyn og høring. Det forventes at områdeplanen for Andøya flystasjon vil inneholde forslag om avbøtende tiltak for bebyggelse som ikke



Skisserte, nye støysoner fra flystøy fra Andøya flystasjon, Kilde SINTEF/Forsvarsbygg.

tidligere har ligget innenfor flystøysonen.

Kommunedelplanen for Andenes må også legges ut på høring og offentlig ettersyn ved vedtak om områdeplan for flystasjonen, for sikre at de endelige hensynssoner for støy med tilhørende bestemmelser, blir like og gjeldende for både områdeplanen og for kommunedelplanen. Kommunen legger til grunn at dette blir rett behandling i tråd med plan- og bygningslovens bestemmelser jf. PBL 11-8 d, sone for båndlegging i påvente av vedtak etter plan- og bygningsloven.

4.11.2 Støy fra fylkesvei

Langs fylkesvei 82 gjennom Andenes er det definert en støysone basert på retningslinjene i T-1442. Sonen er delt i gul og rød sone, der flere eksisterende bygninger ligger innenfor gul sone og delvis innenfor rød sone. Disse støysonene er lagt inn i kommunedelplanen som en hensynssone med tilhørende bestemmelser.

Innenfor rød støysone fra fylkesvei tillates det ikke oppført ny støyfølsom bebyggelse. For eksisterende boliger tillates gjenoppbygging etter brann og skade, om- og tilbygging. Det tillates også bruksendring til bolig innenfor rød støysone, forutsatt at det gjøres en støyfaglig utredning og at krav til innendørs støy tilfredsstilles. Dette for at det skal være større fleksibilitet for transformasjon av bygningsmassen langs Fv82. Dette er i tråd med retningslinjene i T-1442 om at utvikling av sentrums- og fortetningsområder samt kollektivknutepunkter i samsvar med målsettingene i Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal og transportplanlegging (SPR-BATP) kan gi grunnlag for å vurdere utbygging i rød støysone. Området langs fylkesvei 82 ligger innenfor sone 2 i kommunedelplanen, der det er ønskelig med fortetting. Med tanke på trafiksikkerhet er Storgata den mest trafiksikre gaten i planområdet, med gode løsninger for myke trafikanter.

I bestemmelsene til kommunedelplanen vises det til at byggegrense mot fylkesvei skal være i henhold til gjeldende rammeplan for avkjørsler og byggegrenser langs fylkesvei i Nordland. Fv82 er klassifisert som holdningsklasse streng med byggegrense på 50m fra senterlinje vei. Gjennom planprosessen har Andøy kommune hatt en god dialog med fylkeskommunen. Det er enighet om at byggegrensen skal forvaltes etter veiloven, ikke som en fast grense i kommunedelplanen. Samtidig har kommunen anmodet om at rammeplanen

oppdateres og tilpasses forholdene i tettbygde strøk, i tråd med ny statlig planretningslinje for arealbruk og mobilitet (fastsatt 24.01.2025).

Den statlige retningslinjen vektlegger utvikling av bærekraftige og attraktive by- og tettstedsområder, med effektiv arealbruk og tilrettelegging for både boligbygging og næringsutvikling. Den understreker at kommunene skal ha handlingsrom til å vurdere lokalisering av nye boliger ut fra lokale behov og forutsetninger. For mindre tettsteder legges det særlig vekt på å styrke sentrumsområder, møteplasser og fellesarealer, samt å vurdere sambruk av funksjoner og arealer.

På bakgrunn av dette vurderer kommunen at fylkeskommunens rammeplan ikke er i samsvar med nasjonale planretningslinjer, og at en streng anvendelse av byggegrensen vil kunne motvirke ønsket utvikling på Andenes.

4.11.2 Støy fra næringsvirksomhet

Det er lite registrert støy fra næringslivet. Det har vært noen enkeltsaker som følge av etablering av varmepumper og kjøleaggregater i tettbygde områder og vi antar at med fortetting som strategi vil denne type utfordringer kunne øke. Dagens næringsstruktur tilsier ikke at problemet er omfattende innenfor planområdet, men Andenes havn har gjennom fiskesesong og døgnvirksomhet en kilde til støy. En videre utvikling av fiskerihavn, vil gi mer støy over større deler av året og gjennom flere deler av døgnet.

Gjennom områdeplanprosessen for Andenes havn, planid 1871-201405, er det gjort flere valg gjennom formål og bestemmelser, som tilrettelegger for utvikling av den tyngste fiskerirelaterte industrien lengst mot nord og øst. Det er tilrettelagt for mykere formål, som forretning og reiseliv mot sør, og vest. Prinsippene i områdeplanen sikrer at støyende og tyngre industri bygges lengst unna mer støyfølsom bebyggelse mot sør og vest. Planen stiller krav til at det ved planlegging av ny støyømfintlig bebyggelse, støyende anlegg eller virksomhet skal støy utredes i henhold til anbefalingene i retningslinje T-1442. Støy fra nye virksomheter i havnen vil bli utredet i forbindelse med byggesak.



Støysone fra Fv82.

5. Forventet virkning av planforslaget

5.2 Konsekvensutredning

Til kommunedelplaner stiller forskrift om konsekvensutredninger krav om utredninger for å klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn, og at disse blir vurdert under planleggingen av tiltaket. Konsekvensutredning på kommunedelplannivå skal baseres på eksisterende grunnlagsdata, så det er ikke gjort noen nye registreringer for denne konsekvensutredningen. Utredningen kan avdekke forhold som må følges opp i reguleringsplan, og gir da uttrykk for dette. Det er utarbeidet ROS-analyse for å avdekke eventuell risiko og sårbarhet i planområdet, samt planbestemmelser som ivaretar de forhold som er påpekt at behøver særskilt oppfølging i ROS-analysen og konsekvensutredningen.

Konsekvensutredningen omfatter nye områder for utbygging og områder som skal utvides eller endre arealbruk i forhold til gjeldende plangrunnlag. Konsekvensutredningen skal også omfatte båndlegging

og hensynssoner og der bestemmelser, eller endringer i bestemmelser gir større endringer i rammene for utbygging.

5.2.1 Utredningstema

KU-forskriften legger vekt på at utredningsarbeidet skal avgrenses og tilpasses til rett plannivå. Innholdet i det aktuelle planarbeidet skal være relevant for det som skal utredes, og utredningene skal være relevante for de beslutningene som skal tas.

For en kommunedelplan for Andenes sentrum, vil utredningsnivået være tilpasset følgende forutsetninger:

- At Andenes sentrum i all hovedsak bygget ut.
- Det er få nye bebyggelsesområder eller større endringer som er foreslått i planen.
- Konsekvensene knyttet til hovedstrategien, fortetting og transformasjon, er ikke utredningspliktig i seg selv, men hører hjemme i planbeskrivelsen.

Tema:	Datagrunnlag:
Støy og forurensning	Nordlandsatlas, Vegkart (ÅDT), Forsvarets støyanalyse, T-1442/2021, Miljødirektoratets regneark for arealbruksendringer, Støyutredning AVINOR, støyutredning for fremtidig forsvarsaktivitet.
Barn og unge – trafikksikkerhet, trygg skolevei og nærmiljø	Vegkart (ÅDT), Barnetråkk, medvirkning og registreringer, trafikkanalyse for Andenes 2023, Stedsanalyse for Andenes, trafikksikkerhetsplan
Kulturminner og kulturmiljø	Kulturminnesøk, Askeladden, Nordlandsatlas, SEFRAK, Andøy kommunes temaplan for kulturminner.
Naturmangfold og vannmiljø jf. Naturmangfoldloven og vannforskriften.	Nordlandsatlas, Artsdatabankens økologiske grunnkart, registreringer.
Landskapsvirkninger og estetisk utforming	Nordlandsatlas 3D, registreringer, illustrasjoner og digital tvilling, Stedsanalyse for Andenes.
Infrastruktur (veg, kollektiv, vann, overvann og avløp, energi, osv.)	Kommunekart, Nordlandsatlas, NVE Atlas.
Folkehelse, friluftsliv og rekreasjon	Nordlandsatlas, Stedsanalyse for Andenes.
Måloppnåelse av målene satt i stedsanalysen for Andenes (attraktivt bosted, mangfold av møteplasser, attraktive byrom, definert sentrum, ivaretagelse av kulturarv, attraktivt kommunesenter, gode medvirkningsprosesser, næringsattraktivt sentrum, god mobilitet for myke trafikanter)	Stedsanalysen for Andenes, planfaglige vurderinger og medvirkning.

5.2.2 Samlede konsekvenser for planområdet

Hovedmålet med planarbeidet er fortetting og transformasjon, styrking av befolkningsgrunnlaget, skape et kommunesentrum som er tilrettelagt for alle og sikre bedre løsninger på infrastruktur, vei og trafiksikkerhet. Planforslaget foreslår en sikring av grønnstruktur, friluftsområder, natur, kultur og miljø. Det gis mulighet for å styrke sosial bærekraft ved å tilrettelegge for at nye og gamle innbyggere, og de med boligsosiale behov skal kunne bo bedre, mer energieffektivt og mindre avhengig av transport enn i dag. At 70% av den fremskrevne veksten i Andøysamfunnet tilrettelegges i allerede bebyggede arealer er et sentralt grep dersom Andøy kommune skal kunne være en effektiv tjenesteleverandør i fremtiden.

De samlede konsekvensene av planforslaget i forhold til 0-alternativet, vurderes i all hovedsak som positive. Planens hovedmål om å bruke allerede bebygget areal, fortette og transformere er i utgangspunktet svaret på nasjonale og regionale mål for areal- og transportpolitikk, og det reduserer konsekvensene av planforslagets påvirkning for miljø og samfunn. Andenes som samfunn er også testet over mange år for de faktorer som utgjør samfunnssikkerhet og sårbarhet.

Planforslaget tar inn over seg endringer i klima, havnivå, skred/kvikkleire, overvann og stiller oppdaterte krav for å møte fremtiden på en trygg måte. Det kommunale sanitære avløpet renses ikke før det tilføres resipient. Flere av vannområdene rundt Andenes har dårlig kjemisk tilstand, men fremdeles god økologisk funksjon. En vekst i befolkningen vil føre med seg mer utslipp, men samtidig være et incentiv for å iverksette arbeidet med en hovedplan for vann og avløp, og starte prosessen med må etablere et renseanlegg med primær og sekundær rensing. Kartlegging av overvann viser også at det må gjøres tiltak på det kommunale overvannssystemet og at overvannet i større grad bør håndteres på overflaten.

Planforslaget legger til rette for tryggere skoleveier og bedre forhold for myke trafikanter ved etablering av nye fortau basert på innspill fra barnetråkkregistreringen. Fortau kan bygges uten detaljregulering dersom krav i håndbok N100 følges og tiltaket ikke kommer i konflikt med andre interesser. Det tilrettelegges for sosiale møteplasser gjennom utvikling av torg i Tore-Hundsgate og gatetun i Sjøgata, samt økt aktivitetstilbud for barn og unge i Rådhuskvartalet. Det stilles krav om etablering av uteoppholdsareal og småbarns- og nærlekeplasser

ved nye tiltak, og eksisterende lekeområder reguleres til friområde for å sikre dem mot fremtidig utbygging. Grønnstruktur og kystsone sikres gjennom arealformål. Samlet sett vurderes planforslaget å ha positiv virkning for barn og unges oppvekstvilkår.

Det fremtidige forholdet til flystøy blir videre konsekvensutredet i områdeplan for Andøya flystasjon. Verken flystasjonen eller Andenes kommer til å bli flyttet, og Stortinget har i sin langtidsplan for forsvarssektoren pekt på at Andøya flystasjon skal gjenoppstå og videreutvikles. Gjennom dette vedtaket har staten også satt noen rammer for hvilke konsekvenser som vil påvirke Andenes og planområdet i fremtiden, uavhengig av kommunens rolle som plan- og bygningsmyndighet.

En midlertidig hensynssone med bestemmelser for støyfølsom bebyggelse, frem til endelig støysone er utredet og bestemmelser er fremmet i planforslag til områdeplan for Andøya flystasjon, anes som en tilfredsstillende løsning når det stilles krav om konsekvensutredning for tema støy i områdeplanprosessen.

Utfylling av deler av Vikanbukta ansees å ha stor negative virkning på landskap. Arealet må sees i sammenheng med en utvikling av Trondhjemsbukta og Andenes havn. For Vikanbukta og flere andre områder er det foreslått et plankrav før det kan gjøres større tiltak. Kommunedelplanen for Andenes sentrum, er derfor ikke siste plannivå for de områdene hvor det vil skje størst endring i fremtiden, og ved alle detaljreguleringsplaner skal krav om videre konsekvensutredning utredes.

6. Handlingsplan

Planarbeidet har identifisert flere prosjekt det vil være lurt å gå i gang med ved vedtak av kommunedelplanen for Andenes sentrum for å oppnå et attraktivt kommunesenter i Andøy. Ansvar for oppfølging er spesifisert under hvert tiltak, med foreslått tidspunkt for oppstart.

6.1 Videreføring av sommertorg og gatetun

Beskrivelse av tiltak: Videreføre sommertorg og gatetun som sommerprosjekt. Det opprettes en prosjektgruppe for hvert av områdene. Etter hvert som byforening kommer på plass kan prosjektet drives av denne. Gjennom utbyggingsavtaler/samarbeid med næringslivet bør det jobbes for å med tiden få på plass permanente løsninger for byrommene.

Bakgrunn: Det er behov for flere møteplasser i sentrum, og områder der fotgjengere blir prioritert fremfor biler. Tilbakemeldinger fra pilotprosjektene er at det er ønske om at prosjektene skal fortsette.

Mål: Videreføre positive prosjekt som har bidratt til å aktivisere sentrum og skape gode møteplasser.

Ansvarlig: Avdeling for samfunnsutvikling og avdeling for virksomhetsstyring og samskaping.

Foreslått oppstart: 2025

6.2 Aktivisere byrom i enden av Miljøgata

Beskrivelse av tiltak: Stenge veien mellom Hamnegata og Sjøgata med fysiske sperringer. Flytte paviljongen til enden av miljøgata og etablere et område rundt den. Gjennom utbyggingsavtaler/samarbeid med næringslivet bør det jobbes for å med tiden få på plass permanente løsninger for byrommet.

Bakgrunn: Miljøgata bør få en mer helhetlig avslutning ned mot Hamnegata. I dag er det et utflytende kryss. Trafikkanalysen beskriver at stenging av nedkjøring mellom Sjøgata og Hamnegata, vil ha liten til ingen konsekvens for trafikkflyt i øvrige gater og samtidig skape bedre oversikt i trafikkbildet- og sikkerhet for både Sjøgata og Hamnegata.

Mål: Lage et attraktivt byrom som binder sammen Sjøgata, Miljøgata og Hamnegata og bedre trafiksikkerheten i området.

Ansvarlig: Avdeling for samfunnsutvikling og kommunalteknikk

Foreslått oppstart: 2026

6.3 Etablere en byforening

Beskrivelse av tiltak: Kommunen tar initiativ til å etablere en byforening, som skal fungere som en koblingsboks mellom næringsliv, lag, foreninger, byvenner og kommunen.

Bakgrunn: Alle tjener på å ha et attraktivt sentrum, både innbyggere, næringsliv og kommunen. Næringslivet/gårdeiere har ønsket seg flere møtepunkt med kommunen, og kommunen opplevde det som svært positivt med samskaping under prosjekt med sommertorg og gatetun. Bidrag kan både være økonomiske og deltakelse for eksempel på dugnad.

Mål: Ved samarbeid er det større sannsynlighet for å få realisert prosjekter som gjør det artig og bærekraftig å bo, jobbe, besøke og investere på Andenes.

Ansvarlig: Avdeling for virksomhetsstyring og samskaping

Foreslått oppstart: 2025

6.4 Kyststi på vestsiden av Andenes

Beskrivelse av tiltaket: Lage forvaltningsplan for de statlig sikrede friluftsområdene på vestsiden av Andenes. En forvaltningsplan gir utfyllende retningslinjer om forvaltning, tilrettelegging og skjøtsel og bidrar til å beskrive bestemmelsenes praktiske betydning. På bakgrunn av forvaltningsplanen kan kommunen søke om tilskudd fra miljødirektoratet til tiltak i statlig sikret friluftslivsområde. Det bør opprettes en prosjektgruppe med Andenes Vel, Andenes utmarksfellesskap, Andenes Camping, Andøymuseet og The Whale.

Bakgrunn: Viktig steg i arbeidet med å lage en helhetlig grønnstruktur på Andenes.

Mål: Etablere en kyststi på vestsiden av Andenes som binder sammen mange viktige funksjoner og utgjør et positivt nærturmiljø, både for lokale og besøkende.

Ansvarlig: Avdeling for samfunnsutvikling, prosjektleder for bærekraftig besøksforvaltning

Foreslått oppstart: 2025, søke penger til å utarbeide forvaltningsplan desember 2025.

6.5 Utarbeide driftsplan for uterommene i sentrum

Beskrivelse av tiltak: Utarbeide driftsplan for uterommene i sentrum, med ulike grader av prioritet på vedlikehold. De mest sentrale uterommene i sone 1 og lekeplasser bør ha høy prioritet, etter kirkegårder. Disse områdene vil kreve mer vedlikehold for å bevare funksjon, estetikk og kulturelle verdier. Andre områder kan med fordel klare seg uten like hyppig vedlikehold. For eksempel kan noen av gressplenene sås med eng. Høyere former for vegetasjon kan oppleves romdannende og kan skjerme mot vind, som også vil ha en positiv effekt på uterommene i sentrum. Det bør også lages skjøtselsplan for middelalderkirkegården for å kunne ta den mer i bruk.

Bakgrunn: Planen legger opp til flere offentlige uterom, og det vil kreve et nytt driftskonsept.

Mål: Effektivisere driften av uterommene på Andenes, og legge en plan for hvordan nye uterom kan inkluderes i driftskonseptet. Sørge for at utvikling og drift går hånd i hånd.

Ansvarlig: Parkavdeling og avdeling for samfunnsutvikling

Foreslått oppstart: 2026

6.6 Parallelloppdrag på omsorgsboligtomta

Beskrivelse av tiltaket: Lyse ut et parallelloppdrag på omsorgsboligtomta. Et parallelloppdrag er en prosess der utvalgte arkitekter inviteres til å belyse en problemstilling, for eksempel mulighetsstudier for et område. På den måten kan oppgaven bli belyst fra flere synsvinkler samtidig. Tomta kan videre selges til utbygger med vilkår om at konseptet som er kommet frem gjennom parallelloppdraget skal legges til grunn. Det kan søkes på Enovas støtteordninger for ombruk for støtte til å gjennomføre parallelloppdraget.

Bakgrunn: Kommunen er grunneier på dette attraktive område, og har mulighet til å ta en aktiv samfunnsutviklerrolle og få i gang en god og inkluderende stedsutviklingsprosess.

Mål: Komme frem til en god og bærekraftig løsning for tomta som tar hensyn til flere interesser og omgivelsene på tomta.

Ansvar: Avdeling for samfunnsutvikling, kommunearkitekt

Foreslått oppstart: 2026

6.7 Eiendom- og boligstrategi

Beskrivelse av tiltak: Det bør lages en eiendomsstrategi for Andenes. Strategien bør vurdere følgende:

- Kjøp av områder med fortetningspotensiale, eksempler på det
- Rydde opp i eiendomsstruktur i Hamnegata
- Makebytte for å øke bredden på Hamnegata
- Kjøpe tomte ved kirka
- Utvikle, selge eller samarbeide om boligutvikling med private, næringsliv og andre offentlige aktører.

Bakgrunn: Eiendomsstrukturen på Andenes er uryddig med flere smale teiger mot sjø og områder der kommunal vei går gjennom private eiendommer. Dette vil også være viktig for konsolidering av kommunens eiendommer.

Mål: Rydde opp i uryddige eiendomsstrukturer i sentrum for å muliggjøre utvikling. Legge til rette for at kommunen kan være en aktiv aktør i fortettingen av Andenes.

Ansvar: Avdeling for samfunnsutvikling, eiendomsforvalter

Foreslått oppstart: 2025

6.8 Hovedplan for vann og avløp

Beskrivelse av tiltak: Lage hovedplan for vann og avløp som tar høyde for forventet utvikling og som er i tråd med fremtidige krav

Bakgrunn: Kapasiteten på vanntilførselen til Andenes er i dag noe begrenset og det er behov for å se på hvordan kapasiteten kan økes. Avløpsløsningen har eldre infrastruktur med direkte utslipp til sjø fordelt på flere plasser innenfor planområdet.

Mål: Sørge for rent vann til alle og unngå forurensning. Sikre at den utviklingen som det planlegges for, ikke stopper opp som følge av mangel på vann og mangel på rensing av avløpsvann.

Ansvarlig: Avdeling for kommunalteknikk og beredskap

Foreslått oppstart: 2025

6.9 Etablere gatebruksplan

Beskrivelse av tiltak: Det bør lages en gatebruksplan for Andenes. En gatebruksplan er et strategisk dokument som viser hvordan gater og offentlige byrom skal brukes og utvikles over tid. Planen fungerer som et verktøy for å styre prioritering av trafikkformer, utforming av gaterommet, og samspill mellom mobilitet og byliv. Planen skal vise prinsipper for hvordan ulike gater skal utformes. Arbeidet er allerede igangsatt gjennom arbeidet med kommunedelplanen.

Bakgrunn: Det er foreslått ny gatebruk gjennom kommunedelplanen. Dette bør følges opp med et dokument som viser hvordan gatene skal utformes. Her vil overvann være et viktig tema å inkludere.

Mål: Gi kommunen et verktøy for forutsigbar og helhetlig utvikling og reduserer konflikter i planlegging og utbygging ved å ha tydelige føringer for gatebruken fremover.

Ansvarlig: Avdeling for samfunnsutvikling

Foreslått oppstart: 2025

6.10 Oppgradering av Hamnegata til tofeltsvei med fortau

Beskrivelse av tiltak: Oppdatering av Hamnegata til tofelts kjørevei med fortau må ses på i forbindelse med planlagt utbygging nord for Hamnegata. Det stilles rekkefølgekrav om at det må være etablert fortau langs gata før det gis ferdigattest til ny bebyggelse. Dette må følges opp med utbyggingsavtaler. Det bør gjøres et makebytte/kjøp av en del av g/bnr. 42/416, for å oppnå tilstrekkelig bredde på veien.

Bakgrunn: Hamnegata er en viktig vei for både reiseliv og fiskenæringa. Det er hovedåren mellom Andenes havn og Fyrvika. I dag er den lite tilrettelagt for dagens og fremtidens trafikkmengde, en del av gaten er for smal for møtende trafikk.

Mål: Bedre trafiksikkerheten i sentrum. Følge opp foreslått trafikkavvikling.

Ansvarlig: Avdeling for kommunalteknikk og beredskap og avdeling for samfunnsutvikling

Foreslått oppstart: Kommer an på utbyggingsprosjekter i området.

6.11 Etablere forbindelse mellom Hamnegata og Falcksgate

Beskrivelse av tiltak: Opparbeide veiforbindelse mellom Hamnegata og Falcksgate for å etablere ringvei rundt sentrum. Nødvendig for realisering av gatetun i Sjøgata og forbedre trafiksikkerheten i sentrum. Tiltaket må prosjekteres og det må gjøres vurderinger om nødvendighet av utgraving og dispensasjon fra kulturminneloven.

Bakgrunn: Forutsetning for at foreslått trafikksystem for sentrum skal fungere.

Mål: Bedre trafiksikkerheten i sentrum. Få et sammenhengende gatetun fra handelssentrum til The Whale der fotgjengere er prioritert.

Ansvarlig: Avdeling for kommunalteknikk og beredskap

Foreslått oppstart: 2027

6.12 Etablere fortau og fotgjengerfelt

Beskrivelse av tiltak: Utbedre og etablere nye fortau i sentrum. Det er foreslått nytt fortau på følgende strekninger: Kongshaugveien, Borgergata, Haugnesveien mellom Kongshaugveien og Borgergata, Daniel Hægstads gate, Falcksgate fra Daniel Hægstads gate og nordover, Hamnegata og Vestre del av Idrettsveien. Noen av fortâuene kan etableres i forbindelse med utbyggingsprosjekt, som Hamnegata og Kongshaugveien. Tiltakene er avhengig av finansiering.

Bakgrunn: Det er foreslått strekninger for nye fortau i kommunedelplanen. Disse bør jobbes med å få etablert disse.

Mål: Bedre trafiksikkerheten i sentrum. Oppnå trygge skoleveier.

Ansvarlig: Avdeling for kommunalteknikk og beredskap

Foreslått oppstart: 2027. Kommer an på utbyggingsprosjekter i området og finansiering.

6.13 Sette parkeringsstrategien ut i liv

Beskrivelse av tiltak: Det er utarbeidet en parkeringsstrategi for Andenes. Den inneholder kortsiktige og langsiktige tiltak for parkeringsregulering på Andenes for å ønsket areal- og transportutvikling og samfunnsutvikling i stort. Kommunestyret vedtok i februar 2025 at det skal jobbes videre med å iverksette de foreslåtte tiltakene. Budsjett for gjennomføring av trinn en skal utarbeides og spilles inn til budsjett- og økonomiplan for Andøy kommune 2026-2029. Andøy kommune skal ta initiativ til å utrede muligheten for et interkommunalt samarbeid om parkeringsordning for Vesterålskommunene og utrede hvordan dette kan håndheves.

Bakgrunn: Det er behov for å rydde opp i parkeringssituasjonen i sentrum som preges av høyt trykk i sommersesongen og uryddig parkering i gatene som svekker trafiksikkerheten. I forbindelse med at The Whale skal etableres vil det være spesielt viktig å regulere parkeringsplassene for å oppnå sirkulasjon på parkeringsplassene og sørge for at kommunen får inn midler til videre vedlikehold og drift av fellesløsningene.

Mål: Oppnå ønsket areal- og transportutvikling og samfunnsutvikling.

Ansvarlig: Avdeling for kommunalteknikk og beredskap

Foreslått oppstart: 2026, for de kortsiktige løsningene.

